

4105.

1177

Öppetaja abbi

Inglandi-maal

ehl

Summal ellab alles!

Sing, miks mõtled tassipiddi?

Üks kenna luggeminne armsa Gesti-ma rahwa
heaks saksa kelest wäljakirjutanud

J. Wilberg.

Tartus, 1862.

Trükkitud ja müüa H. Laakmanni jures.

1177

№. 4105.

Öppetaja abbi Inglandi-maal

ehf

Summal ellab alles!

Sing, miks mötled kaksipiddi?

Üks kenna luggeminne armisa Gesti-ma rahwa
heaks saksa kelest wäljakirjutanud

J. Wilberg,
Kolga Jani köster.

Tartus, 1862.

Trükitud ja müüa H. Laakmanni jures.

1107

idde dlatpocē

l a n n i c u l g u 2

146

! 2alln dalls lammunē

Der Druck wird unter der Bedingung gestattet, daß nach Beendigung desselben der Abgetheilten Censur in Dorpat die vorschriftmäßige Anzahl Exemplare zugestellt werde.

Dorpat, den 31. Januar 1862.

(Nr. 14.)

Abgetheilter Censor de la Croix.

1177

2081 20172

Struik innamitnē 3. 2. oim si oullitē

Seäl maal, kus suur rikkus keige kibbe-
dama pudusse ja kehmußsaga — kõrge tarkus
iseärranis ue massinate wälja armamissele,
keige süggawama tuimussega — wäljaspididiste
seadmißte piddaminne iseärranis pühhapäewa
pühhitsemisse polest, keige surema patto roppus-
sega wahhendawad — seäl kuulsa kidetud Ing-
landi maal — on se pahha luggu wißiks sanud,
et sure kihhelfonna õppetajad, ennemalt keige-
sugguse mu tallitussele lähhewad, kui omma
pühha ammetid üllespiddawad. Sennis kui
nemmad laiskusßes ja ilma lustis omma aega
ärrawitwad, jätwad nad palgaliste holeks omma
ammetid tallitada, kellele nad peälegi wägga
wähhe nende waewa eest tasfowad, nenda et
need kehwad innimeßsed üßna nendele kui pärris-
orjad on. Tännagem siis Jßsandat, et meie
maal igga kihhelfonna õppetaja isse omma
koggodusse karjane on, kes omma karja eest
hoolt kannab.

1. Tännes.

Ühhel selgel talwe päemal sõitsid se laia maanteel, mis keige surema, rahwast rikkama Siropamaa pea linna pole — mis Londoni lähheb — üks trop nored härrad ratsa, kedda nende riete järrele, ja püssidest, koertest ja lastud lomadest nähha olli, et jahti piddamas olnud. Gest et suremal hulgal nende seast prillid ninnade peal ollid, misga kaugele woisid nähha, filmisid nad jubba kaugele ühte musta kuega meest, kes kerge sammudega seddasamma teed eddasi astus.

„Ma wean kihla ühhe naela peal“ (se on meie rahha järrel 7 rubla hõbb.) — hüdis üks nendest — „et se tekäija, üks Gummala sanna kulutaja maalt on.“

„Üks kõster ehk woib ta olla, Henrif, ja muud wiiddagi“ — wastas üks teine.

„Polle se kõster!“ karjus kolmas, — „eks teie näe, et tal walge parrukas peas ja kirriko õppetaja kuub seljas on? — se on üks õppetaja!“

„Polle õige, Wahrewell!“ wastas neljas, filma klasi ärrawõttes — „minno klaas tunnistab, et selle teekäija kühbar, kuub ja mu ridet pandlatega kingadest sadik diete kehmad on, sepärrast on armata, et ta agga ehk üks abbi-õppetaja woib olla.“

„Weame kihla“, ütles üks wallato nende seast, „wõttame kätte, aiame tullist nelja ja ni

laialt kui maantee on, mehhe pole, otse tahhak-
sime tedda mahhaajada. Kui temma liggi same,
lasseme järsko sammo käija. On ta üks kirriko,
härä: siis ta saab meid hästi nomima ja
haugutama. Võttab ta allandlikkult kübbar
peast, meid terretades, siis on ta üks abbi!"

"Hästi wälja mõeldud, Tõõs!" küssendasid
keif ja wautasid kannuksed hooste külge. Siis
läksid kui pitkse noled, poisid tagga järrele ni
laialt kui sedda teed olli, ni et esimeste hobbooste
pead peaaego ehmatanud teekäija külge putusid.
"Terre hommiko aus kirriko härä!" hüdis keif
se trop, ja läksid taäsa temmast möda.

Allandlikkult mõttis teekäija omma kübbara
peast, terretas lahkest ja ütles seal jures:
"Ausud härrad, minna polle muud kui üks
õppetaja abbi."

"Sul on õigus, Tõõs!" hüüdsid keif kui
ühhest suust ja ajasid naerdes eddasi.

Ilma wihhata watas abbi, õppetaja nore
meeste järrele. "Tõõsi on — ütles ta isse-
enneses — hobbosega saab ruttemalt eddasi:
omma jalgega agga julgemalt. Mittoge meest
on kaela murdnud hobbose seljast kukkudes; agga
omma jalla pealt wist muud fegi, kui wahhest
mõnni joobnud. Ka on armsam töe häddalis-
tele armo sanna kulutada, kui waesed jännesed
ja linnud tappa. Ehk kül sure ja laja kihhel-
tonna sees ümberjookstes mitto kord jallad
haigeks jooksen ja katki õrun, olleks ma üks

firriko härra, siis ehk peaksin ommal hobbose, et mõnni, kes kaugel ellamas, mitte troostita ei sureks. Siiski armas Jummal teab teige parreminne, mis meile kasuks on, temma taht minne sündko."

Wagga mees ei olnud need sannad weel lõppetanud rätides, kui keif rüütli korraga näggi taggasi tullemad.

Se kord olli Tibs üsna tõssine, kui jubba kaugelt pillatud mehhe wasto hüdis: "Auus õppetaja! kas ehk võite meile üttelda, kus pool külges meie sõbra loss Monmout on? ükski meie teendri frantsideest ei tea meile õiget teed juhhatada."

"Agga minna tean kül" — ütles õppetaja sõbralikkult — "ma tahhan hea melega teid juhhatada, agga ma pallun siis taßsamalt sõita, siis ma tahhan teid senni sata, kui loss paistma hakkab, et teie ennam ei woi ärraeksida."

Häbbistud selle lahke armo mele pärrast, wastas Tibs, — "Oh ei mitte armas õppetaja! — meil saab sest kül, kui teie susanna läbbi meid juhhatade."

"Ei sa sest; paljo teed läändwad kõrwale, laske ikka mind enneste liggi tulla, muido võite pea eksida — kül ma tahhan mõijusaminne astuda."

Õppetaja juhhatamisese järrele tuli siis rüütli trop rutto temmaga eddasi.

"Agga tõeste õppetaja!" ütles Tibs — kül

ollete teie kanger käima. Meie peame üsna trawi lastma, et teie järrele jouame."

Õppetaja naeratas. "Se teeb harjutamine, auus härra!" vastas ta. "Minno kihhelfond on suur, sepärrast pean rutto käima."

"Kui suur on siis teie firriko härra sisse-
tulleminne?"

"Seitse ehl kahheksa sadda naela terlingid aastas."

"Ja kui palju maksab ta siis teile palka?"

"Nellikümmend naela aastas."

"Helde Jummal!" hüdis Tõis immels-
pannemisega — "Mi palju maksan minna
omma kutsarile! On teil abbiaksa ka?"

"Jah on."

"Lapsi ka?"

"Kahheksa tükki."

"Ja aastas mitte ennam kui nellikümmend,
wiis naela palka — helde Jummal, kuidas teie
woite neid toita ilma et peate warrastama?"

"Tänno Jummalal!" vastas õppetaja —
"polle minna sellepärrast weel kiusatust tunnud;
ei olle meie ka weel üksford tühja kõhhuga
maggama läinud."

"Oh meie tahhaksime teie jure koli tulla"
— hüdis Henrik — et õppiksime kassinaga
läbbi sama."

"Meie Jummal woib ka pistud õnnistada"
— ütles õppetaja. "Agga waatke, meie olleme

jubba kohhal. Seal näte mäe rinna peal lossi paistwad, se te wiib teid otse kohhe senna."

Dypetaja olli kühbara peast wõtnud, mis ta allandlikkult käes hoidis, kunni rüütlid ollid tedda tännades temmast möda ja eddast ajanud.

"Parker!" ütles Tibs omma sõbrale, kes ta kõrwal sõitis, — "mis sa pannid allandlikko mehhe kühbarasse, kui ta minnoga rätis, egga omma kühbarad tähhele pandnud? Egga sa ommetegi jälle narri tempo temmaga teinud, sedda ei olle se wapper mees tõeste mitte teninud."

"Tühhi tagga!" wastas naerdes Parker — "kunni sinna temmaga jutto ajasid, pannin minna ühhe tühja wie naelase pabberi rahha temma kühbarasse" (se on meie rahha järrel 25 hõbb. rublad).

"Agga kui se waene mees sedda kingitust tähhele ei panne, tedda kautab, ehk higgi läbbi leutab, siis polle tal sest ühtegi kasso."

"Mis se mulle pudub. Ma ollen omma isse mele järrele teinud. Minna mötlen nenda: Ons se mees tõeste nisuggune, kui ta kõnnes tunda olli: siis saab se rahha temmale kassuks, olgo mil wiisil tahhas, on ta üks sallalik, siis jäeb ta sest ilma, nenda kui se mees, kes leiwa omma kottist kautas, sest et ta sedda wäärt ei olnud."

"Kül olled sa kenna omma arwamistega" — ütles Wahrewell — "agga kas sa tead, sa woiksid selle waese mehhele weel parremad

head teha, kui sa tedda armitad, et ta ühhe kirriko peale saaks. Sa kidad jo ikka, et sa ministri parrem kässi olled."

"Saab näha" — ütles Parker — "mis ta waese mehhe eest sünnib teha. Agga üttelge mulle, mis olli ta nimmi ja kus ta ellab?"

Sedda ei teadnud ükski neist, sest et legi ta käest sedda ei küsinnud, siis olli nüüd jut otsas sest asjast ja tunni aja pärrast olli õppetaja keige rahhaga nende melest läinud.

Se agga läks omma endist teed jälle eddasi, isseenneses ütteldes — "ma tean kül — et need nored mehed ennist mind tahtsid pilkada. Agga Jõsand ütleb: Kui legi sind sünnib ühhe pennikoorma minnema, siis minne temmaga faks. Rahhewõrra saab loune roog mulle maitsuma."

Werand tunni pärrast olli õppetaja omma weikse ellamisse korteris, mis temma ühhe ma mehhe käest olli ürinud ja kelle sees tubba, kammer ja köök olli.

Rõmo hõiskamine kuuldi laste suust. Emma tõi omma pole aastasse lapsokesse isä wasto, kes kätte ja jalgega libbeles ja rõmo pärrast hõiskas. Alwin wõttis isä käest kübbara, Elisabet keppe, Eduard ronnis järje peäle ja wõttis isä mantli seljast ärra; Marie tõi leentoli liggemale, et isä wõis puhkada, senni kui wannem tüttar Eleonore laua kattis ja hull pissokessed kausid peale panni. "Noh", ütles

isä ühhe seitseme aastase poisi wasto, kes rahhul nurkas istus ramatud luggedes —
 „Rikard! kas sa mulle suud ei anna?“ „Varsti armas isä!“ wastas weike mees, ramato ärras pannes ja üllestoustes — „minna ollin omma jutlusse pärrast mõttes, mis tänna pärrast lounad tahhan piddada.“

„So, woi seddawisi?“ ütles isä naerdes — „mishugguse koggodusse ees tahhad siis sedda piddada?“

„Sa räkisid meile ühhe korra, et pühha Antonius Padua linnast ollewa kalladele jutlust piddanud. Siis woin minna nisammoti lamba kēstele sedda tehha, mis seal sojas lautas seiswad.“

„So! so. No mis asjast tahhad sa siis kõnnelda? ja mitto jaggo on so jutlusel?“ noudis isä, kes omma poja Rikardist omma ammeti pärrijad ärratundis.

„Minno jutlus“ — wastas Rikard tõssise näoga, „on neist kolmest tükkist: mis tarwitawad lambofessed, et õnnelikud woiksid olla? Wastus — kolm asja — nad peawad söma, joma ja maggama.“ „Ja karjas käima“ — ütles isä. „Se on jo pea asji, mis sa olled unnustanud.“

„Sedda polle õdde mulle parreminne õpetanud“ — wabbandas ennast Rikard. Agga emma ütles, laia laua peäle näitades: „Waatke seal on meije karjama, ni hästi talwe kui sui meile walmistud“

Lapsed asfusid omma wannadusse järrel,

fui orreli pillid üks suurem teistest laua ümber, selle keskel üks suur waagna täis fedetud kartoholid aurades seisis, iggaühhel olli tük leiba jure leigatud. Keitide silmad waatsid isä peäle, kes omma walge parruka peast mõtis, lühhikest tanno palwet piddas, selle järrele läks iggaüks omma paiga peäle, üks ainoke asse jäi tühjaks. Selle pole sõrmega tähhendades, küsis isä: „Kus on Georg?“ „Ta ei olle weel linnast taggast tulnud“ — wastas emma — „temma läks perrenaise munne ja woid wima, et ommale nattokest tenida. Minna ollen temma jauks kartoholid soja pannud.“ Lapsed ollid wahwad kartohvide kallal, kedda sola sisse lastsid, õppetaja ütles rõemsaste: „Andko Gummal tänna keigile innimestele ni õnnistud söma aega kui meile!“

Nattoke lihha kartohvide kõrwa fulluks meile tül ärra, kui mõtlen mitto roga rikka rahwa laua peale sawad pantud, isäeärranis meie rikka kirriko härra laua peäle.

„Oh armas naine, ärra kaetse neid, — parrem keet kapsad rahho sees, kui meil hea süddame tunnistus seal jures on, — kui rikka rahwa kallid road riuõses ja kurjusses. Gummal olgo tännatud, minnul maitsewad kartoholid keige parreminne, ennam kui linno praed“ —

Selle peäl tehti üks ruttoga lahti, ja lapsed hüüdsid kui ühhest suust: „Georg tulles!“
12ne aastane pois astus sisse, pea tilkus hig-

gist, mis ülle punnase palgede jooksis. Parremas
käes olli kühbar, pahhemas üks lastud jännes,
mis fange ja külmetand olli, se olli nende keikide
melest immelik luggu.

„Waatke, armas isä!“ ütles Georg, sedda
loma üllestõstes, „kui õnnelik minna olin!
minna lootän teid kätte sada ja jooksin sepärrast
diete rutto maanteed möda eddasi. Seäl näggin
torraga sedda jänne maas ennese ees ollewad
ja innimest mitte kuskil pool, kes sedda olleks
kautanud.“

„Nüüd on meil warsti praad käes“ —
hüüdis rõmoga emma — „sedda polle meie
laua peäle ammo sanud, ma tahhan tedda
pühha päewaks hoida.“

„Mis tulles sinno mele, armas Johanna?“
ütles õppetaja — „mis ma leian, se ei olle
mitte minno omma! sedda jänne on wist need
nored härrad kautanud, kellele ma teed Mon-
mouti lossi juhhatasin. Meie kohhus on sedda
neile kätte anda.“

— „Kas sa tahhad selle jänne pärrast sedda
pitka teed lossi pole ettewõtta?“ küsis Johanna.
„Mad sawad sind naerma, ja jölledaks inni-
meseks söimama.“

„Parrem jölle olla kui warras“ — ütles
õppetaja tassase melega. „Ma tahhan se eest
hoolt piddada, et se loom omma pärrija kätte saab.“

Sennis ollid keik lapsed jänne ümber kog-
gonud, ja wahtsid tedda suurte silmadega.

„Wata, kuida ta werri alles jookseb!“ ütles Elisabet. „Ja wata kuida ta filmi pöritseb!“ ütles Eduard.

„Ja kui kange on ta külmetand! ha!“ hüdis Alwin, „minnul tulleb ühna jällestus peäle.“

„Jah lapsed“, ütles õppetaja — „waatke sedda loma, mis alles wist tänna hommiko rõemfaste ülle wäljade kargas ja nüüd läbbi lastud rinnaga teie ees maas on. Ehk on ta mitme poja emma, kes nüüd ilma aego tedda ootwad koddoo tullemä. Misugguse ahvastusega wöis ta koerte eest pöggeneda, enne kui haawlid ta ello lõppetasi.“

Lastel tulli wessi filmi.

„Mis ollete teie Sojale teinud“ — rääkis õppetaja eddasí — „et ta teile on parremat ossa jagganud, et teie moistlikkud innimesesed ollete ja ello rõemo tunnete, sojas toas moite ellada ja maggusad kartoholid süa? Kas ollete ka Jssandad se eest tännanud, et ta teid mitte ellaja lomaks, puuks ehk ellota kirowiks ei olle lonud?“

Lapsed selle kõnne töt tundes, kulasid keit waiselt.

„Sepärrast“ — ni lõppetäs õppetaja sedda jutto — „ärge jätke Jssandad tännamatta, et ta teid ni õnnelikuks teggi — ja innimeseseks löi. Siis sate temma heateggemissed, misga temma iagapäew teie wasto tulleb, tännolikko melega wastowõtma.“

Sedda siis teggid ka lapsed, kui nad jälle laua äre mahha istusid, et neil kül agga kehwa toit seal peal olli. Peale selle, kui ollid sõnud, ütles isä omma poja Georgi wasto: „Mo poeg, wotta se leitud jännes ja minne temmaga maantele, senni kui tee ärrapöörab Monmouti lossi pole. Seäl ota senni, kui rüütli troppi näed tulles, kes wist tanna Londoni sawad taggasi minnema. Neilt küsüd sa, kas nad sedda loma on kautanud. On nemmad ehk üksikud kulajad wäljaläkitanud, siis wata taraste ette, et se loom wahhest wõera kätte ei satta. Ma arwan Tis olli selle ühhe härra nimmi, sedda pea meles. Peaks külm so kallal tulles, siis kõnni agga eddasi ja taggasi ja ärra tulle enne taggasi, kui olled pärija leidnud.“

Sannawõtlikult hakkas Georg minnema, egga tulnud enne taggasi, kui õhto ilja — ilma jänneseta.

„Mõh?“ küsis isä — „kas olli nenda õige?“

„Ja wist!“ wastas Georg. Hult aega ollin jubba seal kohhal seisnud, ja üsna kangeks külmetanud ni kui se jännes, kedda kandsin. Siis tuli wimati üks mees minno pole ja küsis, mis ma seal peaksin otama selle jännesega? Ma ütlesin temmale, et ma sedda olleksin leidnud ja et ma otaks neid nored härrad lossist tulles, kes sedda wist olleksid kautanud. Need sammad on mind wälja saatnud sedda otsima; sest minna isä ollen tedda hobbose seljast mahha-

pissanud, ilma et tähhele pannin. Mind pan-
nakse trahwiks koera talli finni, kui ma sedda
mitte taggasi ei sada. Dns siis Tõis ka tõeste
teil, küsisin minna mehhe käest, no muidogi,
ütles temma, et ta olle talli pois ni kui min-
nagi ja woib sedda tõeks tunnistada, et ma
sedda jänneft ollen kautanud. Sepeäle mõttis
ta sedda mo käest ärra ja jooksis rutto omma
teed, ilma et olleks tännandge.

„Se mees olli üks pettis!“ ütles emma
täis pahha meelt.

„Sedda ütlen minna ka“ — ütles õppetaja
— „ja meie olleksime temma sarnatsed olnud,
olleksime sedda jänneft ennesele piddanud. Kõl
Zummäl sedda pettist meest leiab ja temmale
taasub ta tööd möda!“

2. Kirriko wargus.

„Meie Milifenne teeb wist hambid“ —
ütles teisel hommikul õppetaja abbikaas omma
mehhele. „Wata kui pallaw ta on. Pärrest
surreb ärra teine, mis sa arwad isä?“

„Meie ello on Jõsanda käes“ — wastas
õppetaja, „se on kui pu lehked, mis mahha
langewad — kui rohho dieke, mis hommiko
ditseb, ja loune ajal närtsib, et kui õhto tuul
ta ülle käib, polle temma asjet enam leida.
Lapsed on Jõsandast meile antud armo pantid,

kellele meie nad peame kätte andma, ni pea
fui ta neid meist nouab."

Õhto pool jäi weike laps ikka raskemaks.
Ta olli rahhota ja karjus lõpmatta. Teine
päew olli pühha päew, ja õppetaja piddi selle
peäle mõtlema ja ennast walmistama. Omma
koddus ei woinud ta sedda haige lapse pärrast.
Sepärrast läks ta pühha kotta, ja Georg tõi
sülle täie ragusid, et käer-kambri ahjo sojendada,
sedda kotta olli ta ennege jo selle töö tarwis
prufinud.

„Reif omma murret heitke Jäsenda peäle;
kül ta toimetab leif hästi" — õhkas wagger
mees omma weikse tütre peale mõtteldes, ja
hakkas siis sure hõlega omma jutlust kirjotama.
Tunnid jooksid rutto möda, ja temma ei pan-
nud omma töö jures torni kella lõmist ühtegi
tähhele. Wimakš kui jubba künal hakkas lõpma
ja külm kallale tulles, sest tulli olli ahjust
lõpnud, mõtles õppetaja koddominneko peäle.
Kui tahtis käer-kambri wäljamina, tuleb
kähhinad, mis liggemale tulles. Ta mõtleb et
ommad lapsed tulleswad tedda koddoo kutsuma.
Agga need jallaastumissed on kõrwemad kui
lastel. Kas ehk peaksid wargad ollema, kes
talwe ajal julgeminne omma kurja tööd tewad,
kes on firriko tulnud? Ta käsfi ullatab ühte
wanna roostetanud mööka mõtma, mis wannast
ajast mõnne sure mehhe mällestussest senna olli
jäenud ja käer-kambri nurgas seisid.

"Agga ei mitte!" ütles ta — "Kristuſe teenri kohhus on Waimo möegaga ſöddida, miſ on Jummal ſanna. Seſt keſ möela wöttab, peab möega läbbi huffaſama." Rutto panneb möela omma koha, wöttab küündla kätte ja aſtub nende ſannadega: "Keſ ſiin on?" karſtuſeta ſure pühha kotta. Seält aſtuwad kolm meeſt irwitadeſ temma waſto, keſ temmale ütlemad: "Sepärraſt et meiſ päewa ajal aega ei olle, teie kirriko tulla, auuſ õppetaja, tulleme ükſford böſel ſedda watama, ja neiſt warrandueſt peaſtma, miſ koid ja rooſte ärraſööwad ja kelle järrele wargad laewawad. Dnſ teil ehk neid ka enneſte ümber?" Nende ſannadega ollid kaſs neiſt õppetajaſt kinni haſſanud ja kolmaſ haſſaſ tedda läbbi otſima.

"Kulda ja hõbbedat ei olle mul mitte;" — ütles ta pehmeſte — "agga miſ mul on, annan minna teile — Jummal ſanna, miſ ütles: keſ on warrandunud, ſe ärgo warrandago ennam, waid tehko tööd, ja ſaatko omma kättega head, et tal ollakſ lehwale anda. Ei pea ka wargad mitte Jummal riki pärrima."

"Se on meie omma murre, õppetaja!" ütles üks pillamiſſega — "Agga miſ luggu ſellega? keige rikkama kirrikohärral ei olle rahha tinga jureſ?"

"Minna ollen agga õppetaja abbi — ja mul poſle muud warrandueſt kui Jſſanda ſanna."

"Oh kahjo!" ütlesid wargad — "ſiiſ peame

ümberwatama, kas muud middagit meile kätte pudub. Patkins! minne to kella kõis, mis tornist alla rippub. Kolm ehk nelli küündrat leika sedda otjas ärra."

Mis nou olli kurjateggiatel sellega, kas tahtsid wagga mehhe ärrapua? Ta otas kannatlikult ennast Jõsanda hõleks andes. Rahhest wargast kinnihoitud, jäi senni kahhemahhel, kunni kolmas kõiega taggast tulli.

Süis näggi ennast kantõli jalla külge kätte ja jalgega kinniseutama.

"Egga teie sa meile sedda waewa teggema, et peakime teie suud finni sidduma?" ütlesid wargad — "Olge agga waggased, süis ei sa teile middagi pahha tehtama."

Kinniseutud mees piddi pealt watama, kui wargad kantõli ja altari ehted ärrarisusid ja plühhad riistad, mis hõbedast ollid, enneste kotti ajasid. "Urge efsige" — hüdis ta nende wasto — „Summal ei anna ennast pilkada. Ta saab iggaühhele andma temma teggude järrele. Mis innimenne ial külwab, sedda peab temma ka leikama." Ka need maenitsemissesannad, ni kui enne teised, ei leidnud maad nende kowwaks läinud süddamettesse. Wagga mees põris ennast süddamelikko palwega Jõsanda pole. „Jõsand Jesus!" pallus ta — „hallasta nende õnnetuma meeste peäle, ni kui sa risti sambas rõõwli peale hallastasid. Uita et nad omma kurja tööd tunneksid hirmsa ollewad, ja

et nad omma meelt ja ello parrandaksid, 'et nende hinged mitte põrgo ei saaks, kust ennam peastmist ei olle woimalik."

„Klapp!“ hüdis Patkins — „mis sa seisad seal ja ajad suud ammule! Tulle, siit polle ennam middagi korristada."

„Minna tahhaksin hea melega üks lord selle mehhe jutlust kuulda“ — wastas Klapp. „Temma mõistab küll mõjusaste räkida, olleks ma üks wäggew mees, ta peaks leigeparrema koha ommale sama."

Seddamöda läksid wargad omma teed, ja jätsid õppetaja finnisseutud kantsli külge. Ta hakkas külma hädä tundma; ja seutud liikmed hakkasid wallutama. Peälegi olli ta pimmedusses, sest se küünla ots olli ammo otsa lõpnud. Ta mõtles omma haige lapse peäle; omma abbikasa ja teiste laste peäle, ja ennese õnnetusse peäle. Suur ahhaustus langes ta peäle. Ta hakkas ennast maenitsema: „Oh sa nõdrausulinne! miks sa mõtled kaksipiddi? Eks olle so juuksed keit so pea peäl loetud? Ilma Jõsanda tahtmisseta ei lange warblane kattuselt? Eks sa olle parrem kui paljo warblased?"

Kül pitkalisjed ollid need werend tunnid möda minnema, mis torni fel fulutas. Keit temma ümber olli otsego furnud; wahhest naksus siin ja seal mõnni neist wanna firriko pindest, ehk langes laelt üks rasoke lubja mahha. Jkka kolledamaks läks firrit ta melest. Wäljas

toussis tuul ja puhhus waasto kõrged firriko afnad. Korraga olli ta melest kui helliseksid keif firriko kellad pühhapäewa waasto.

Sure lārrinaga tehti suur firriko uks lahti ja kõster Woobsten astus sisse raske wõtme kimp kās. Immelinne ämmarus täitis firriko pitkamōda, ja õppetaja nāggi ārra, kui kanter õrreliuksed lahti teggi ja laulo numrid ūllessepanni.

Taēsahiljokeste tullid rahwas firriko sisse, pühhapäewases ehtes, ja lāksid temmast mōda, ilma et ūks neist olleks sedda seutud meest tēhhele pannud. Kui warjud lāksid nad pinkidesse ja wōtsid laulusid ūllesse. Kori peäle seādsid riddamiēsi kolide nored laulo lapsed, kandre ūmber; õrreli heāl hakkas wāggewaste hūlūdma ja täitis sedda kõrged kōdda ja keif rahwas hakkas laulma, agga laulo wiis olli õppetajal tundmata, ei sanud ka sannadest arro, mis kōggodus laulis. Mūūd olli laul otsas. Keif pōõrsid pead kantsli pole, selle tūlges temma al linniseutud olli. Mitte temma peäle, waid selle peäle waatsid nad, kes seal peal seisid ja filmad hūlgasid kui tulles sōed. Ka omma abbikasa nāggi ta naēsterahwa hulgas ollewad, agga temmage ei pannud omma seutud meest tēhhele. Temma sūlles olli haige Mili, selle filmad ūksi issa pole waatsid, selle kēkesed ta pole wālja sirrutud ollid. Agga torra pōreti otse wāggise temma pea ka senna pole, kus keifide firrikolistē pead ollid pōõrdut. Ja et se

kül mõimatta ta melest moista olli, süiski ta mõis sedda meest selgeste nähha, kes kantõli peäl seisis, ja se olli — temma isse! Wäg-gewa heälega külis ta isseennast nenda ütlemä: „Wärrisege teie pattused! sest wiimne päew on käes. Surnud touswad haudadest — hüdis ta wäggewaste — ja pääsunatte heäled kostwad ühhest mailma otsast teise.“

Ja tõest kuuldi ta pääsunatte heäl — ja kirriko müürid wärrisesid, likusid ja langsid mahha. Sure küssaga jooksid rahwas kirrikust wälja. Ugga õppetaja ei pääsnud minnema, sest siddemed hoidsid tedda. Külmi surma higgi jooksis ta selga möda mahha; ta mele märk kadus. Korraga olles nago kaugelt hüüdjad tutwad heäled ta kõrwa kostnud: „Jõsa! armas isä!“

Kui ta wässinud silmad lahti teggi, näggi küünla walget kirriko sees eddasi taggasi liikwad ja murrelikult hüüdwad: „Jõsa, armas isä!“

„Tulge seie, mo lapsed, seie!“ hüüdis se, sedda otsiti, ue rammoga. „Abhastusses hüüdsin ma Jõsanda pole ja wata, ta satis mulle abbi ja ärrapeästmist“ — ütles ta tännolikkult. Müüd tullid ruttolissed jallaastmissed temma pole, ta wannemad lapsed, Georg, Eleonore ja Marie, kes seutud isä nähhes, sure heälega nutma hakkasid. „Oh sa waene isä, mis on sinnoga tehtud!“ kaebasid nad ja püüdsid ta siddemed lahti peästa. „Kuida saab emma ärraehmatama, saab ta sedda õnnetust kuulda.“

„Sepärrast ärge üttelge temmale sest ühtegi“
— ütles õppetaja, kängid liiskmeid ligutades,
„haige Milikessel woib se suurt hädda tehha,
kui emma ehmatab, ja temma sedda rinda
wõttab. Mis ta teeb ka?“

„Kui emma meid satis tulles, maggas
ta nattofesse — Sedda ennam olli emma
ahhastud ja murre“ — ütlesid lapsed.

„Sepärrast minge“ — käskis õppetaja —
„üttelge temmale, et minnoga hea luggu on,
et ta murrest lahti saab. Ugga minna pean
firrikohärra jure minnema ja temmale sedda
kähjo teada andma, woib olla, et ka kohtule
sedda pean teada wima.

„Lubbage armas isä!“ pallus Georg —
„et ma teie jure wöin jada. Käl teised woib
wad ka minnota koddö minna. Teil ehk woib
jälle uus õnnetus juhtuda, kui teid üksi jättan.“

Isä andis lubba ja keif läksid nüüd firrikust,
iggaüks omma tee arro eddasi.

Kui firrikohärra sai ommast unnest ärratud
ja kuulda, mis firrikus olli sündinud, töstis ta
suurt kähra. Esitels wandus ta firriko wargid
allamaesse pörge põhja, siis sõitles ennese abbi,
et temma olleks süallune.

„Polleks teie“ — taples ta — „mitte ni
sögge olnud, käerlambriid omma tuderimisse
kohhaks tehha, ei olleks wargade melege tulnud
firrikusse minna. Ugga wiggaks neil nüüd olli
sisse minna, kui üks lahti olli ja tulle walgu“

fees paistis. Se kahjo on minno arwates 12 ehk 15 naela terlingi wäärt, õiguſſe pärrast peate teie sedda üſſi kandma ja ärrataſſuma. Minna tahhan sedda teie palgaſt mahhawõtta ja peate mind tännama, et sedda wähhewal ja mitte korraga ei te."

„Siis peakſin minna ommakſtega nälga surrema" — ütles waene mees ehmatuſſega.

„Di, oi," — ütles firrikohärä — „kui on nüüd teie Jummalä kartuſ ja lotuſ jäenud, miſga ikka minno waſto ſuruſtellete?"

„Teil on õiguſ;" — waſtaſ õppetaja — „ſe fanna olli moiftmatta kombel wõldut. Waim on kül walmis, agga lihha on nõdder. Jõſand ei ſa mind ka eddeſpiddi mahhajätma. Tehke agga, miſ temma ees üſſford wõite waſtada."

Ta läks omma poiağa. Murriſedes wataſ kowwa ſüddamega mees ta järrel ja ütles: „Sedda rummalad ferja ja uhkuſt! — kül ma üſſford ommetegi näen ſind öiete allandut ollewad?"

3. Läbbikatuſſe ajad.

Kui omma koddo olli tulnud, ei räkinud õppetaja ommakſtele ühtegi ſeſt kahjuſt, miſ temma peale ſelle ehmatuſſe weel piddi kandma ja miſ pea kolmas jaggo temma aasta palgaſt wälja teggi. Kurb, agga ſiiſki lotes, heitis

omma waese aaseme peäle, need paar tundist päewa walgeni puhhates, et kül unneta ärrawita. Et kül õppetaja sedda luggu, mis tal firrifus sündinud, omma abbikasale foggoni ei tahtnud teada anda, olli sedda siiski laste läbbi teada sanud, ja et ta kül teigest wäest tedda trööstida plüdis, olli siiski murre ta süddant täitnud ja turb meel tedda alla rõhhunud, nenda et haigel lapsel sest pimast surem hädä peäle tulli, ni kui isä olli kartnud. Haige laps, kes pole ööni kauniste rahholikult magganud, hakkas, kui ta emma rinda wöttis, rahhotumaks minnema, ja kui firriko kellad wässinud õppetajad firrikule kutsus, hakkasid lapsle frampid peäle tulles. Kasle süddamega jättis õppetaja ommaksed koddo, omma armast Milifest taewa Jäsa holeks ja murrelikko emma kätte jättes. Kui ta pühha kotta astus, hüüdisid örreli täied heäled temma wasto. Ei mitte minnestamisse hoimusse, waid töe sees näggi ta foggodust, pühha päewa ehtes omma silmi ees. Ta astus kantöli peale, kelle al ta ni hirmsad tunnid öhlades olli möda saatnud, ja keikide silmad pöersid temma pole, kelle peale minnema öö hirmotusfed kui firmid läbbi süddame tungisid. Ta hakkas omma jutlust, sest heast karjatsest. Oh kui hea melega olleks ta se olnud ja mitte palgas palgalinne! ikka surema tulloga hakkas hea karjatse seadust selletama, kelle wässimatta noudminne on, keif lambakesed, ka need kes

kaugele ärraeksinud, kindla lauta taggasi tua.
 Lõppetusses ütle ligutud heälega need sannad:
 Minno armad kuuljad! Minnewane öö ja se
 pühha kooda on ühhe wägga kurja töö tunnis-
 taja, mis kolm lambad, kes kül wist mitte meie
 lautast ei sa ollema, on teinud. Ma ussun ja
 lodan, et need kolm eksinud, kes meie kirrikud
 ni holimatta julgussega on risunud, mitte praego
 meie hulgas ei sa ollema. Ei sa minno sanna
 heäl wist mitte nende kõrmusse putuma, ei mõ-
 junud ka Jssanda sanna ta halwa sullase su
 läbbi öeldut, nende kiwiste süddamettele mid-
 dagi. Agga wäggewa pühha wihhaga Jummal
 käästi warõ saab neid, olgo pea ehk kaua aja
 pärrast, leidma, et kül need kurjateggiad ennes-
 tele teised nimmed ollid pannud ja näud mus-
 takõ teinud. Nad ei olle isfandate Jssanda
 kääst warrastanud, kelle silmist sammet ja siid,
 kuld ja hõbbe, perlid ja kallid kiwid muud ei
 olle kui tolm ja tuhõ, ni kui keif asjad siin
 ilmas. Nad on omma kurja töö läbbi ühte
 rõhhutud laste isä risunud, ühhe ilmasüta
 immewa lapse ello siideme katki kiskunud, nad
 on isseenneste hinge õnnistust ärrawarrastanud!
 Palluge siis minnoga ühhes Jssandat, et ta
 nende ärrakaddunut lomade peale hallastaks ja
 neid nende iggawesse Karjatse, Kristusse jure
 jälle juhbataks! Agga armad hinged ühtlase
 pallun teid, omma palwet minnoga ühhenda
 mo armsa norema tütrekesse pärrast, sest tunni

minna teie ees seisan, wõitleb temma ehk omma wimist surma wõitlemist; oh hallastaja Jummal, sa tead, mo lapsed on mo ainus rõõm ja üllem ma pealne warra, mis sa mulle armust olled annud, hoia neid mulle weel rõõmuks, siiski keikis sündko sinno pühha tahtminne. Amen."

Waisfelt ühhendasid koggodusse liikmed omma palwet ennese karjatsega, kes, et kül palgalinne, siiski ustarw truu mees ommas ammetis olli. Koggodusse keigeparremat õnnesowimiesed saatsid tedda pühhast kojast, ja immelikkult kinnitud läks ta kogo pole. Kui ta omma tuppa astus, läks ta omma lapse kätti jure tedda watama, agga se ei hinganud ennam, Jõsand olli tedda jubba ennese jure wõtnud. Õppetaja olli sedda jubba arwanud ja tunnud ommakste nutja silmadest, egga tahtnud sannadega küsida. Waisfelt heitis põlweli kätti kõrwa mahha ja andis palwes sedda lahkunud hingekest taewa Jõsa holeks. Siis rakis waisse nuttoga omma leina jatte wasto: Mis teie nuttate armad? Olge ennemalt rõõmsad, et meie Mili ni rutto keige ilma koormast ja waewast on lahti sanud. Meile saab ta ühheks näggematta siddemeks, mis meid iggawesse ajaga ühhendab. Paljo rõõmsaminne same üks kord surma inglid terretama, kui ta tulleb meid õnsade hulka kutsuma, kus meie Milikenne kui walguusse ingel hõisades meid otamas on.

Armas naine, eks meie ei saaks sedda sureks

õnnelõ armama, kui ükõ rikkas Krahwi praua eht Printsese ühte meie tüttartest ennesele kaswa, tikkus wõttaks omma lapse assemele? Ja wata! meie Mili on nüüd Jummalala laps, kun- ningate Kuningas on tedda ommaks lapsesõ wõtnud, et ta peab ollema Kristussega pärrija, kes surma ja hauda on ärrawõitnud."

"Oh!" kaebas weike Elisabet, surno weifest kät sillitades — "kui kangelõ on meie Mili külmetanud! ja silmad põernud ta ka, otse kui eile se waene jännes, kedda wend koddõ töi."

"Wui!" ütles Eleonore — "kuida wõid sa meie õnsat Milifest ellaja farnatsesõ armata!"

"Ärge sõitelge tedda!" — ütles õppetaja taassafest. — "Tundke ennemalt sedda suurt õnne, ükõ innimenne, ükõ ristünnimenne olla, kellele nende millionide teiste lomade seast ükõ se tullesõ ello õnnis lotusõ on kinnitud. Selle pärrast tahhame ka kartusse wärristussega nouda omma hingede õnnistust, et se iggawenne ello meile mitte pinamiõse paigaks ei sa."

Omma seitõme lastega seisid wannemad ühtepuhkõ surno ümber, temma armast näggo wadates, et meles seisaks, kui tedda hauale ärra saaks widut.

"Kui wähe tundisid olli tarwis," — ütles isa nuttes — "sedda kunstlikkõ ehhitust ärra- rikkuda, mis meile pool aastõ suremaks rõemuks olli! Ei õisõ se weike su ennam wasto, kui

ma koddõ tullen, egga ligu need ümmargused
kæed ja jallad rõemo pärrast."

"Dh jätta jälle!" ütles nuttoga emma
omma pallet mehhe õlla peäle pannes.

"Sul on õigus!" ütles ta finnitud —
"surm tahhab ka omma jaggo."

"Eks nüüd olle tarwis püsärki Miliile mur-
retseda?" ütles emma. "Lasse õige illusat ni
kui võimalik teha."

"Üks püsärk? Ni illus kui võimalik?"
ütles õppetaja. "Dh armas Johanna! kas
Mili, kes meid ello sees kunnagi ei kurnastanud,
peaks nüüd surmas meile ja meie lastele waewa
teggema! Ei koggoni, armas naine! meil
pollege ni palju rahha, et leiba ja kartoholid,
weel wähhem illusad püsärki osta woime. Kes
teab, kas firriko härra mulle matmisse maksud
mahha jättab wõi ei, ja ehk kül hana omma
tütrefessele isse tahhan kaewata, siisgi peab
firrikomees sedda, mis ta kõhhus on, kätte sama."

"Dh" — ütles õppetaja abbikaas, — "kül
pusep Ballej meile ühhe illusa püsärki teeb,
otusse peäle, seni kui meie kassi hakkab parre-
minne käima."

"Sellega wabbandamad endit keif pahhad
wõllalised" — ütles õppetaja — "õal lainab
ja ei tasfu mitte ärra, ütleb firri. Ja kas
sinna ka tead, et meil 15 naela wõllaks on
kaela sanud, mis meil sel aastal tulles ärra
tasfuda?"

"Jäsand Jummal!" hüdis ehmatand abbi-
 laas — "sest ma ei tea sannakest?! Kellele,
 ja mis eest on siis se wõlg meil tašsuda?"

"Hea melega olleksin sulle ütlema jätnud"
 — ütles õppetaja — "agga nüüd piddin sedda
 teggema. Kirrikule peame sedda tašsuma, mis
 wargad on ärrawinud, nenda on kirrikohärra
 tahtminne." — Kurbdušsuga ja õhtades löi
 õppetaja abbilaas käed kokko. Agga mees ütles:
 "Kule mind, armas Johanna. Jäsand saab
 ta sedda uut waewa koormad meile kergitama
 ja kanda aitama. Agga meie kohhus on nüüd
 keif tühjad kullutamised wähhendada. Ja üks
 nisuggune on üks kallis pusärl, kelle sees meie
 furnul parrem maggada ei olle kui selle kasti-
 kesse sees, kelles meie jahhud seiswad ja mis
 nüüd tühhi on, se saab minno arwates parras
 suur ollema meie Wilikessele ja woib tal pu-
 särgiks jääda."

"Oh sa Jummal! ühhe jahho kasti siise
 peame siis omma last pannema?" kaebas abbi-
 laas. "Se ei woi tõeste so tõssine tahtminne
 olla?"

"Jah se on tõeste mo nou" — wastas
 õppetaja. "Ja kui sinna üks hea ja moislif
 naene olled, siis saad mulle õigust andma, kui
 ma ütlen, et üks pusärl, olgo ta neljanurgeline
 ehk kesta kui sure illoga wälja ehitud, ei sa
 mitte se au kuub ollema, misga furnud omma
 iggawesse Rohতোমোস্তা ette peawad astuma."

„Se on küll tõssi“ — ütles abbikaas — „agga üks jahhokast! se on jo näoto.“

„Minno melest on se veel üllem kui üks teine pufärf. Eks ei olnud se jahho, kust Gummala armust omma leiba teme, esüte üks imwakenne, mis mamullas pididi ärrakõddunema, et tullesaks leikusfeks iddanema ja wilja kandma mois? Selle sarnane on ka meie Militenne, kes ka peab mulla sees põrmuks sama, et tullesak ello walguses kui inglise woiks paistada.“

Roggoni waigistud ei sanud abbikasa nende selletuste läbbi küll mitte, ommetegi olli süddame wallo nago wähhemaks sanud.

Selle samma päewa õhtul mõtsid õppetaja seitse last esüte omma furnud õfests ja pärrast wannemad Gummalaga jätta, enne kui enneste maggamisse kambri läksid. Enne kui omma asfemele läks, mõttis õppetaja ühhe õhhufesse rättiko ja kattis ülle furno palge. Peage tulli raske unni wässfinud murrelikko wannematte peale.

4. Haige wataminne.

Sel sammal õhtul, kus õppetaja tuppä weike furno olli sanud, käis kirrikohärra Wilwill omma laia tubbadest hõlega läbbi. Ta katsus iggaühhe ukse, igga akna luki ja muud kaidamad kotta, kas olleks keif kindel ja kas woiks rahhul majas ellada. Korräga kuuldi tabbinad wäljas oues.

„Blatfer!“ hüdis herra läbbi lukko augo
— „kas sa olled siin?“

„Jah herra!“ vastas wanna tru sullane.

„Kas sa olled koerad jubba lahti lastnud?“

„Jubba pole tunni eest“ — vastas teine.

„Need lomad sullutawad mulle ka küllalt
üks aasta teise järrele“, ütles Witwill omma
perreemmandale — „agga mis nüüd teha?
Kui jubba kurjateggiat pühha kojale armo ei
anna, paljo wähhem nad muust holiwad? Oh,
armas Marell, nüüd on öjete kurjad ajad! —
Kuulge, kas minno teewessi on üllewel mo
kambris lambi peal? Ollete ka rummi ja
sukfurd senna murretsenud? Moh, head ööd.
Peakid ka kurjad rööwliid meile tahtma tulla,
kui ma moistan omma waewaga forjatud rahha-
koppikad nende eest hoida ja petta.“

Sepeäle läks Witwill omma tuppa ja kra-
mis seal kaua aega omma kummutide ja kap-
pide kallal. „Üks tark mees“ — nenda rakis
ta isseennesega — „ei panne omma warrandust
mitte ühhe kohha peale, et wargade eest warjata,
waid senna ja tenna, kus wargad ei tea otsi-
dagi. On sedda olnud, et rikkad rahwas omma
kulda ja pabberi rahha wanna sukfade, katkise
pottide ja selle sarnatse asjade sisse on peitnud
ja seddawisi rööwlite eest on ärrapetnud.“
Nenda räkides panni ommad kuld rahha rullid
ja Panko pabberit mitme kohtade ja paikadesse,
kus kegi ei woind armata, et seal rahha seisaks.

Wahhete wahhel rüpas jälle omma teewet, kus sisse hästi rummi ja sukkurt olli pannud, wimati sai omma manimona matmisse ja peitmissega walmis. Siis watas omma laetud kahhe rauaga püssi, mis temma wodi kõrwal seisis, katsus möega terra terrawust, mis seal rippumas olli, panni ühhe kahheterraga odda laua peale, kus öölamp põlles, ja heitis raske õhkamisega wargade sure julgusse pärrast omma asseme peale. Üks tund aega olli ta ehk magganud, kui korraga toa kella kõllin tedda ärratas. Ta fargas ehmatusega ülesse, ühhe kääga terrawad odda, teise kääga püssi kahmates. Dues haufusid koerad sure kõllinaga ja toa ukse peal kuuldi kopputamist. Wärrisedes läks ta tuppä. „Aus herra!“ hüdis wäljapool maja perre-emmand, „üks innimenne on al ja pallub teid, haige surreja jure tulla.“

„Tühhi jut“, wastas Wilwill — „üks mõrtsukas on ta, kes mo ello peäle käib ja lamwalaste mind wälja kutsub. Eks teie olle temmale üttelnud, et mul üks abbi on? Ruidas julgete mind nisugguse tühja asja pärrast unnest ülesseärratada?“

„Aus herra!“ wastas perre-emmand — „sedda ollen minna selle innimessele kül üttelnud. Agga ta ei holi sest, egga lähhe mitte ärra. Peälege on ta heäl minno melest kui selle au-
litko Lord Klenali kammerteendri heäl, sepärrast tullin teile sedda teatama.“

„Lord Klenali?“ — ümmises Wifwill pahhase melega, „kellega minna tunna eile alles jahhi peäl käisin? Se olleks ommetegi üks pahha temp, kui minna nüüd öö aegus külmaga peaksin lossi peale minnema, se on jo 6 wersta maad siit.“

Ta tombas ukse rüürist lahti ja läks perre-
emmandaga alla, kus ifka alles kopputamist kuuldi.

„Kes teie olete? Mis teie tahhate?“ hüdis firrikohärä läbbi kindisse lukide.

„Aulik firrikohärä! Teid pallutakse rutto ühhe surreja jure tulla, kes teie troosti sanna järrele ihhaldab“ — olli wäljastpoolt kostminne.

„Kes ta on? Mis on ta nimmi? Kus ta ellab?“ noudis Wifwill pahhaste.

„Dudlei on ta nimmi, töömeeß al Soosilla jures ellamas.“

„Oh nisuggune koer!“ taples furjaks sanud Wifwill — „temma julgeb mind ennese pärrast unnest ärratada ja minno öö rahho riikluda? Sinna ja Dudlei ollete mollemad üks paar pagganad, et teie sedda ei tea, et minna ennesel üks abbi pean, kes teik tööd minno assemel peab teggema. Temma jure minne. Ta ellab kõrkjatigi äres, weikses majas. Ratsu et saad minnetut, muido peawad mo koerad sulle teed näitama.“

Sturrisedes läks Wifwill omma maggamißse kambri taggasi ja ei saand ni pea omma rahho-
likko järje peäle, kust tedda olli wälja kistud.

Selle teo teggia oli üks 17ne aastane pois, se jooksis siis ruttoga õppetaja abbi jure, kellest jubba olleme paljo kõnnelenud, se maggas maggusaste ja näggi unnes omma surnud Milikest, kui forraga ruusitaga wasto afna lufi pörrutati ja üks wäggewa heäleaga õppetaja abbi noudis.

Mõllemad abbiello rahwas ärkasid ommast wädsimusest unnest.

„Kas kuled?“ ütles õppetaja, kelle nimmi Melwin — armas luggeja weel ei teadnud — „üks surreja tahhab, et minna tedda tröödetisün Gummalä sannaga! wata!“ — ütles ta enuast ruttoga ridesse pannes — „surm ei olle üksi meie jures siise tulnud. Menda kui igga silmas pilgus üks innimenne sünnib, lähheb teine jälle iggawesse ello siise.“

„Agga armas mees!“ — ütles abbiäsa — „kess sedda pimmedat böd tahhad sa wäljaminna, peäle selle ehmatamisse ja wallo, mis sa olled piddant kannatama? Eks sa omma terwisest ei holi ühtegi? Polle sul mitte soja mantlidge selle tormi ja talwe külma wasto panna. Pärast juhtub sulle jälle õnnetust?! Se on jo agga üks töömees, ta wöib küllalt hommituni odata.“

„Johanna!“ ütles Melwin — „sedda ei ütle mitte sinno südda — ei! selle polest tunnen ma sind. Ühhe surrejad peaksin ma troostita jätma? Gummal hoidko mind nisugguse raske patto eest! Mis eest sa kardat? Gummal on

mo warjopait, ta tehko, mis ta tahhab.“
 Temma sütas künalt ja panni laterna sisse. —
 „Eh! ma kül käin pimmedas orrus“ — ütles
 ta eddasi — „ei karda ma siiski ühtegi õnnetust,
 sest Jõsand on minnoga, temma lep ja sau,
 need trööstivad mind. Kannatage agga üks
 filmapilk“ — ütles ta sellele, kes väljas seisis
 — „minna ollen warsti walmis.“ Ta siidus
 ennesele rättiko ümber. „So! nüüd ollen
 walmis! Jõsand olgo sinnoga ja meie lastega.“

Melwin ruttas välja. Väljas puhhus
 winge tuul ja saddas lund, kerge rietega kaetud
 mehhe wasto. Ta ei holind kummagist ja käis
 omma juhhataja järrel, kes pitka sammoga
 eddasi astus, ennam kui pool tundi ollid nad
 jubba jookenud, kui ühhe waese sauest urtsikulekse
 ette joudsid, kelle pimmedast eesikust õppetaja
 agga lattri walge läbbi käia näggi. Saatja
 teggi ukse lahti, seal paistis otsata willetsus
 õppetaja silmi.

Jõstufil omma waewalisse asfeme peal olli
 se waene surreja. Külmi surma ahhastusse
 iggi seisis kui elmed ta palle peal, temma kah-
 watand näust paistis hirmus surma ahhastus.
 Üks katkend ridega kaetud naesterahwas hoidis
 ühhe käega surreja pead, teisega põllewa pirro.
 Naste röggiseminne, mis wahhete wahhel finni
 jäi, kuuldi haige suust, kes nüüd ommad silmad
 ihhaldussega õppetaja pole pöris, kes sest surreja
 suurt hädda ärratundis.

„Gummala rahho olgo teiega, armas häd-
dalinne!“ ütles õppetaja armo heälega. „Kas
ehk ihhaldate minnoga ühhes üksi olla?“ Surreja
wäenitas pead, sure waewaga ütles need sannad:
„Minna ollen üks suur — pattune — oh
minno Gummal! — Troosti! andeksandmist!
— rägi sinna naene keik! — hallastust — oh!“
Üks raske kõhha tahtis temma hinge finni panna.
Kui olli wähhemaks läinud, hakkas naene sure
nuttoga rätima: „Oh auus õppetaja! minno
mees on meie sure waesusse pärrast ennast
lastnud petta, teiste Gummala kartmatta loma-
dega kurja tele, nemmad on tedda eksitand ja
melitand. Oh eks nemmad olnudge need, kes
teid ülle minnewa wõse firrifus finnisiddusid ja
need pühhad riistad warrastasid. Olleks minna
sedda teadnud, ma olleks temmal ennemalt
mollemad jallad alt ärralõnud, kui sedda lubba-
nud tehha. Tunnaeile õhto tõi ta ühhe lastud
surnud jännese koddo, mis ta ütles ühhe poisi
käest ollewa sanud. Temma himmustas kan-
geste tedda söma ja minna pidin sedda eile
küpsutama. Meie söime louna sest ja ühhe
tükki jättis minno mees ennesele õhtuks. Agga
surma on ta ennesele sõnud! üks weike font
on tal koggematta kurko finni jäänud. Oh
minno Jõsand ja Gummal!“ Naene hakkas
sure heälega nutma.

Õppetajal olli se wägga immelik kuulda.
„Ärge eksige mitte, Gummal ei anna ennast

pilkada“ — ütles ta tõsiselt wiisiga, „wata, mis Jõsanda sanna minno su läbbi ei sanud — sedda on ta wäggem käästi ühhe weikesse tühja konti läbbi korda saatnud: ühte pattust meleparrandamisesele saatnud! Kuis ärraarmamatta on sinno teed oh Jõsand!

Haige ei wastand se peal muud, kui hoigas süggawaste. Temma pole pöris ennast õppetaja ütteldes: „Waene õnneto mees, misga pean sind aitama? Ha, minna tahhan sured kottid täis rahha seia tua ja teile kinkida. Keige kallimad maijusse asjad ja jodawat minat peate jua sama. Teie waene saun peab sama uhkeks loosits, teie waewane aäse pehmeks wodiks mudetama.“

„Oh!“ hoigas haige — „ärge pilkake! hallastage — andke armo — andke andeks!“ „Kas tunnet nüüd“ — ütles õppetaja armo heäleaga — „et ükski ma pealne warrandus hingele rahho ei woi sata egga anda? et keige mailma warrandusfed surma wodi ees kui mudda ja pühkmeks sawad? Wata mis waene on se, mis üks weike fondife woib soutumaks ärrarikkuda!“

„Ma ollen — suur pattune — Jõsand andko mulle andeks!“ hoigas haige.

„Kas teie ei olle arsti kutsunud?“ küsis Melwin naese käest. — „Eks ei peaks abbi ja peastruist ollema?“

„Oh auus õppetaja! mis woib arsti abbi

seal jures tehha" — wastas naene — „kes
tahhaks ka meie waese urtsiko siise tulla" —
„Kas sinno mees on harjunud ninnatubbakat
prukima?" küsis õppetaja.

Naene panni sedda küssimest immeks ja
ütles: „Ei ta sedda prukinud ilmaški." „Anna
mulle üks noa otsa täis penikest sola" — küsis
Melwin. Kui sedda oli sanud, panni sest nat-
tofe haige ninnasse, se hakkas kangeste aewas-
tama ja õppetaja löi käega talle selja peäle.

„Oh sa hallastaja Jummal!" ütles haige
fui ueste sündinud. „Rent on wäljas!" Ta
kargas möllematte jalgega forraga assemelt ja
hakkas tännolikkult ümber õppetaja põlwede.

„Ma ollen abbi sanud!" öiskas ta rõemsaste.

„Sedda andko Jummal!" ütles õppetaja
tõssiselt. „Ei mitte minnule, waid Jõsandal
üksi tulles tänno anda. Ugga peaksid sa jälle
omma wanna endist teed tahtma käija, siis olleks
parrem, kui nüüd selle pattokahhetsewa melega
olleksid siit ilmast lahkunud.

„Oh minno Jõsand ja Jummal, ei mitte"
— wastas mees — „ei tahha ma sedda tännast
pääwa unnustada, ei tahha ennam furja tehha.

„Kas sa arwad, et sellega keif on lõppetud
ja omma suurt wõlga Jummal ees olled tas-
sunud?" — ütles Melwin. — „Nenda kui

üks patto teggo mitme ja paljo sünnitaja on,
nenda ka se, kelle osalisseks sinna nüüd olled
sanud. Ei arwanud teie wist, kui neid kirriko

riisto warrastafite, et teie se läbbi kühhe mehhe naise ja lastega sure hädda sisse piddite saatma, pealege mõrtsufaks piddite sama?

Kurjateggia olli selle jutto pärrast ärra ehmatanud silmist. „Ühte mõrtsuka teggo ollesime teinud?“ ütles ta ehmatand.

„Jah“, ütles Melwin kurblikult. „Minno norem tüttar on emma ehmatand ja murrelikko pimast omma surma sanud, sest ta olli nõrk ja haige. Ja mitte üksi se, et teie mind kantsli külge sidustite — ka sedda kahjo pean maksma, mis teie firrikule ollete teinud, ja se tulleb 15 naela terlingid, mis minna kehwa mees pean tasuma.“

„Oh sedda pettist koera kullaseppaks Londonis!“ hüdis warras wihhaga — „meile ei annud ta nende riistate eest enam kui 3 naela.“

„Jah wata, nenda on ikka keige kurja tööga, warras warrastab jälle warga käest, — ja nenda kaub üllekohhus kui põrm tule käes, egga seisa kottis paigal. Agga mis nüüd arwad ettemõtta?“

„Ma tean kül“ — wastas Dudlei — „et mind üllesepuakse, kui teie minno kurja tööd kohtole arwatade, ja õiguöse pärrast ollen minna sedda ka teninud.“

„Sedda minna kül polegi ei tahha tehha“ — wastas õppetaja — „üllesseanda, mis sinna mulle olled pihthinud. Agga paljo enam kui se ajalif nuhtlus tulleb teile Jummalikko

tašsumist karta. Mõtlet et kohto päew woib rutto teie peale tulla."

"Kui minna agga hea wiisiga neist kabhest koertest, Patkins ja Walkerist woiksin lahti sada"

— ütles Dudlei — "siis ma teaksin kül, kuidas digeks mehheks tahhaksin sada."

"Siis olled sinna se, kedda teised firrikus Klaps hüüdsid?"

"Nenda se on", ütles ta.

"Ha!" ütles Melwin — "kui sa ennast Jummalast lahti löid, ei olle sa wist kaua mõtelnud. Agga se on tõsi: anna ennast agga ühhe karmaga kurradi kätte, siis olled iggawest ta omma."

"Oh, aus õppetaja!" öhkas Dudlei — "olge mulle Jummalale pärrast abbiks ja andke hea nou, mis ma pean teggema."

"Ühte asja ma nimmetasin firrikus jubba: kes on warrastanud, se ärge warrastago mitte ennem, waid tehko tööd ja saatko omma kättega head, et tal olleks anda sellele, kel pudus. Teiseks hoia omma kurja seltsi eest ni kui kihw tise mao eest. Ja kui on woimalik, siis katsu ka neid parrema ello pole tommata. Kolmandaks tašsu kedda warrastud firriko warrandust. Sedda ma ei ütlenesse, waid teie pärrast."

"Oh!" ütles Dudlei ärrarõhbutud — "mitte üks ting ei olle mul sest ennem."

"Ni on se luggu:" — ütles Melwin — "ülletõhhus ei seisa kottis. Wimalaks palle Jum-

malalt andeks omma hirmsa patto pärrast, et ta hallataks omma armsa Poja pärrast, ja wõtte sedda uut innimest ennest peäle, sedda Jummal näo järrele mudetaks üiguse ja pühitusse sees."

"Aus õppetaja" — pallus Dudlei ja langes temma jalge ette mahha, wõttis õppetaja parremad fät ja andis sellele nuttes suud — "andeks siis ka teie mulle andeks, mis ma furja teie ja teie ommaiste wasto ollen teinud."

"Et ollid abbits ja nouks mind siiduda ja rõemida" — wastas õppetaja ligutud — "annan sulle hea melega andeks. Et olled minno lapsesurma süüdlasfeks sanud, andko sulle hallastaja Jummal andeks, kes sind woiks toetada ja kindlaste kinnitada omma ello parrandada. Ärra unnušta sedda tundi, kus sa iggawesse aja ukse ees nago seismas ollid, kaksipiddi melega, ja ärra arwa tühjaks meie Jummal pika ja armo mele rikkust."

Selle rahwa õnnesowimisse ja tännoandmisfega saderud, läks õppetaja nende majast omma koddo rõemsa melega, et ühhe pattuse meleparrandamisse tele olleks juhhatanud.

Omma abbitasale, kes tedda häddaste otamas olnud, rätis sedda luggu sest kondist, mis furko olli jänud, ja ütles: Oh armas naene! kui meie sedda jännest ommale olleks wõtnud ja meile ehk meie lastele se assil olleks sündinud: misjugguse süddame walloga olleksime sedda

pidand kändma, nüüd et Jummal ilma meie
süta meie Milifest meilt wõtnud, woime tedda
hea melega ta hõleks jätta.

5. Pois ahwiga.

Teise päewa õhtul puhhus külmi winge tuul
ülle wäljade, üks künne aastane pois olli teed
käimas ja joudis üksiko kirriko moisa, kus Wit-
will elas. Temma ihhokatted ollid talwe ilma
wasto wägga ferged, õhhufessed ridet ja peälege
fattiseo. Paljad käd olli ta külma eest westi
wahhele pöue pistnud. Temma pahhema ölla
peal istus üks weike ahw, se olli üsna allasti
ja hoidis ühhe käega omma hoidja kaelast finni.
Se lomake, pallawa Üsia maalt todut, tundis
Inglandi ma kõrwu talwet, nenda et hammas-
tega löggises. Tük aega piddi poisike ootma,
kui temma foppotamisse peäl temmale ukse
lahti tehti.

Maja sullane pallus emmandat, se jälle
perremeest watama tulla. Selle wasto ütles
poisike palluja heälega: „Oh aus härre! hal-
lastage minno peäle, lubbage minnule ja wär-
riseja Sakole õmaja. Meie olleme selle päewa
otsani külmaga ümberhulkunud ja ei olle ühte
foppikat teninud. Kui tahhate, siis peab minno
Sako teile tuhhat tempusid ette teggema; agga
andse lubba, et enne ennast nattoke sojendame.“

Kunni pois seddawisi räkis, watas ahw omma terrase silmadega ühte puhko temma su peale ja siis firriohärra peale, nago tahhaks sedda wastust kuulda, mis se annaks. Seal jures lakkus ta wahhete wahhel ommad pittad täppad seestpidi. Witwill, kes allati murre sees wargade pärrast olli, armas iggaühhe wõera selle ollewad. Et nüüd ka tõeste Inglise maal innimesed ni wägga hukka ollid läinud, nenda et ka lapsed norest põlwest sadik wälja õppetud kurja töö teggiad on, siis ei sanud palluja palwet mitte armoga wasto wõetud.

"Mis weel!" hüdis ta pahhaste. — "Minno maja ei olle kõrts egga hulkujatte korteri hõne. Minne omma teed! kass!"

"Oh aulik härra" — pallus poisile — "minna ei woi tõeste kaugemale minna. Minna ei woi enam peage jalge peal seista wässi, musse ja nälja pärrast. Ükski ei tahha mind omma Jafoga wastowõtta. Teile juhhatasid rahwas mind ja ütlesid, Teie ollesite keige rikkam härra siin maal ja Teil olleks ni palju tubbasid, et wäsisiks ärra, neid läbbi käies."

"Sedda on kurjad wallelikud üttelnud!" hüdis Witwill wihhaga. "Minna ollen lehma mees ja ollesin peage otsas, kui minna omma sissetullemist hulkujattele ärrajaggaks."

"Minna ei olle terjaja" — wastas pois — "minna ja minno Jaf moistame illusad

kommeti tükkid tehha, kui teie tahhate, woite neid warsti nähha sada."

"Tühhi töö on se — ei se toida feddagit" — taples Witwill. "Marell! andke sel poisil tüf leiba, siis woib ta omma teed minna."

"Uuus härra!" pallus ta wašto — "hal- lastage ommetegi mo waese Jäko peäle. Waatke, kuida ta külmetab! mul on ommetegi ridet seljas, temmal ep olle ühtegid. Minna ollen jubba külmaga harjonud, temma ei ölle sug- gogi. Kui ma teaksin, et temmal teie jures hea olleks — ta on kül mo feigeparrem armas söbber ma peal — ta on ni tru minno wašto — ka siis, kui minna tedda pean löma, et ta ue kommeti õppiks, segi pärrast jääb ta mind armastama."

"Minne omma teed", ütles Witwill ligutamatta.

"Minna ollen waene laps," — ütles pois — polle muud, kui sesinnane Jä, kes mind aitab leiba tenida. Ugga ennemalt, kui tedda lasnen külma ärrawõtta ehk nälga surra — wõlke tedda ennestele.

Silmad jooksid wet poisil, ahw watas ta otsa. Kui ta tedda firriko härral paktus anda, firristas hammastega ja tombas otsa essise kortso.

"Wõtke ja piddage tedda ennesele" — ütles pois, kui näggi, et Witwill tedda ei wõtnud ja lingituse põlgas.

"Hoidko!" wastas se. — "Mis minna

temmaga pean teggema? Koerad kallutawad mul issegi küllalt."

"Aus herra! andle mulle lubba lautasge maggada" — pallus pois halledaste.

"Et sa öse woid tulle honete külge pista ja warga selts siis heasti woiwad warrastada"

— nurrises Wifwill. "Minne sedda maid, ütlen sul. — Säh suur tüf leiba ja rahha ka, kül selle eest wõttab igga kõrtsimees ehk tallo- mees sind omajale."

Ei aidant middagi, waene külmetand pois piddi eddasi minnema feige omma ahwiga, kellele ta nuttes omma leiba tütki jaggas ja külma pärrast wärrisedes suhho panni. Peage olli pois pimmedas wanna kowwa mehhe silmist kaddunud, se ei olnud mitte hea karjatse teggo.

Zeisel hommikul warratselt olli Melwin läinud firrikohärra jure omma lapse matmisse pärrast räkima. Ta olli hea tütki maad firriko- mõisa pole läinud, mitte kaugele sealt jurest näggi ühte wägga halledat asja, nenda et ei woinud paigast minna. Seljaga wasto tuult istus mahhalangenud aja müri tagga üks weike pois kõmweras kous, kui maggaja, agga hingeta. Sest suust ei tulnud ühtegi hinge auro, mis ommetegi selle külмага olleks piddant nähha ollema. Üks kõmwa leiba korik olli ta suus ja näitas, et surnud olli tahnud omma suurt nälga ärraajada, agga wiimne tund tulnud

peäle. Ræd ollid tal rinna peal fous. Agga mis wägga immelik nähha, olli üks weike ahw, kes möllematte kättega furno ümbert finni hoidis ja omma karwase ihhoga tedda katta tahtis. Kui õppetaja ehmates heält teggi ja liggi astus, tõstis se loom sure waewaga omma pead perremehhe rinna pealt üllesse ja watas halledaste õppetaja otsa. Melwin seisis ehmatand. Wõttis kätte, püdis pois ärratada. Tühhi waew! hing olli wäljas, ta jäi kui pu halg kange ja külma, loma werri olli ennam külma wasto pannud kui innimesse. Ilma aega wiitmata jooksis Melwin rutto minneima. Ahw watis murrelikult järrele ja panni pea omma perremehhe rinna peale. Hingeto tulli õppetaja kirriko moisa. Sure ruttega rakis kirriko härrale sedda, mis ta olli leidnud.

"Lubbage mulle omma sullast liggi," ütles ta — "et woin sedda õnneto last seie tua. Ehk saab Jummal hallastussega tedda weel ellusse ärratada."

Witwill ehmatas ärra. Ta ütles: "Si mitte, Melwin, uskoge mind, mis on surnud, se jääb ka surnud. Mis peab se surnud minno majas teggema? Mõttelge rahwa jutto, mis sest tulleks."

Agga teil on muidogi furno majas ja woite neid mollemad ühte hauda panna. Minna lubban teile haua rahha ja kirriko maksu mahha jätta ka teie lapse eest. Kas nüüd kulete?

Agga jätke mind selle furnoga rahhul, minna ei tahha tedda nähha."

Melwin watas firrikohärra otsa ja küsis: "Dns se teie tössine liikumatta tahtminne?"

"Jah on!" — wastas teine, ilma et sedda olleks nimmetanud, et ta sedda külma wõetud teisel õhtul olleks ärraajanud ja et temma peale surem sü langeb. Ilma sanna lausumatta, Jummalaga jättes, ruttas õppetaja omma perremehhe jurest minnema, fullane, kel pehmemeel, tuli temmaga ühhes selle kohha pole, kus se õnneto olli, seal wõttis ta tedda fullase abbiga ennese selga ja ruttas omma ello maja pole. Ahw olli ennast lastnud omma perremehhe rinna peält ärrawõtta, agga omma wanna kohta olla peale ommale asjet wõtnud. Sellewisi peal koormatud, tuli õppetaja ähkides omma koddõ märg ja higine omma tuppä, kus leikide silmad immetelledes ta peale watasid.

"Jälle üks surnud!" kaebas õppetaja abbi-kaas, kui ta sedda koormad watas, mis ta mehhe seljas olli. Keif lapsed tullid riddastiklo isä ümber ja waatsid ehmatuśsega sedda furno-kehha, mis jälle neile tuppä todi. Ahw watas kurblikkust nende peale ja istus liikumatta furno kõrwas.

"Minge wälja lapsed!" ütles Melwin — "koriale lund kofko howi peale ühte hunnikusse."

Lapsed kulasid sanna ja õppetaja hakkas ennese abbikasaga poisi ridet seljast ärrawõtma.

Sepeäl pannid nad tedda lumme hunniko peäle, katsid ja öerused tedda lummega. Ahw watas tössise näoga pealt, tunni wimaks pois fanged liikmed punnama hakkasid ja pehmemaks läksid. Senni olli õppetaja selle eest hoolt piddanud, et mõnned telliskimwid ahjo sisse ollid pantud, kus nad pallawaks läksid, ja siis said ta ennese modi sisse pantud, et sedda hästi sojendada.

"Ta ellab, isä!" hüdis korraga Rifard, kui näggi hinge auro ta suust wälja tullemad.

"Zummalaie tänno!" ütles õppetaja, kui näggi, et nenda luggu olli. Rutto wötsiwad tedda sest külmaast assemest ärra, öerused willatse rätikuttega tedda ja wiiswad õppetaja soja modi sisse, kus ta peagi hinge tousis.

Õssimenne waatiminne olli ahwi peale, kes temma ees modi tekti peal istus ja sojas toas jälle omma wiisi fermes ja ussin olli. "Jaf!" hüdis ta taßsaste — "olled sa alles siin?"

Se loom ei teadnud, mis ta röemoga pirdi ärrateggema. Ta laggistas hammastega, teggi teigsuggused immelikkud tembud su ja filmadega ja peßis kässi ja jalgu kui tulewesti timad ringi. Lapsed rõmußtasid se üle wägga, kui korraga Eleonore hüdis: "Jäsa! Teie mantel põlleb!"

Nenda olli ka, 101a tee wet tehhes ja telliskimwa sojendes, olli koggematta tullu ta ennese külge hakkanud, jubba olli kange kõrwe haistunda. Mantli sisse olli aul põllenud ja kuel suur kõrwe plek sees. Sedda kahjo surust

nähhes, löi õppetaja abbikaas kassi kokko. „Oh,“ ütles ta — „meie peäle tulles nüüd teif õnnetus korraga kokko? Nüüd on so ride nattufessesed ka otsa sanud.“

„Olgo peäl, emma!“ ütles õppetaja lahke melega — „keige mailma mantlid ja kued ei maksa ühhe ainsa innimesse ello ärra, egga moi sedda rõmo sata, mis sel on, kes ühhe innimesse ello hoiab. Mi rõmus ja õnnelik ei tunneks minna ennast ollewad, ka kui minna firrihofärraks olleks sanud.“ Omma hea mele tunnistusfeks andis õppetaja abbikasale ja lastele korda möda suud.

Üks raske käik olli weel õppetajal ja temma ommakstel ees — Milikesse furno kehha furno aeda wiija. Pallawa silma-weega olli ta kätist wälja woetud ja kasti sisse pantud, kus heinad al põhjaks ollid. Temma näitas, kui silmad ollid kinni wautud, kui üks maggusaste maggaja inglifenne. Õppetaja wöttis sedda uut modi pusärki, kelle ille ta omma läbbi põllenud musta mantli kattis, wastako kae alla ja hakkas ommakstega hauale minnema, Rikfard üksi jäi koddo hoidjaks mõera poisiga. Kes olleks woinud need piisjarad luggeda, mis nad selle armsa lapse matmisse jures ja tee peäl wallasid? Matminne sai waitfel wiisil tallitud, sest õige surel süddame wallul ei olle heält.

Kui kasti, kelle sees se armas furno kehha olli, haua põhja olli lastud, tõstis õppetaja

ommad nutjad silmad taewa pole ja ütles ligutud heälega: „Jõsand, sa olled tedda andnud — sa olled tedda mõtnud — sinno nimmi olgo kidetud!“ sepeäl sirutas omma parremad kät lahtise haua ülle ja ütles: „Jõsand õnnistago ja hoidko sind — Jõsand lasko omma palle paista sinno peäle ja andko sulle omma iggawest rahho. Amen.“

Wannemad langsid nuttes teine teise kaela. „Meie laps piddi surrema“ — ütles emma — „ja se mõeras pois, kellel isä eggä emma ei olle, piddi elluuse toušma?“

„Armas naene!“ ütles õppetaja — „julged sa Jummalä tööd laita? Sa olled risttiinnimenne, agga wata, selle wagga Judil, kelle sannad ma praego järrele luggesin, olli kindlam ust. Eks Jõsand ei olle meie Milid selle ello rojastusest furma läbbi, otsego kulda tulles läbbi puhhas-tanud ja selletanud — ja et ka meie se järrele peame noudma, mis illemel on ja iggaweste kestab? Menda moistan ka, mikspärrast Jõsand sedda mõerast poisi furma kätte ei jätnud.“

Emma südda täis wallo ei wastand se peal middagi, waid läks rõhhutud waifseste lastega koddo pole taggasi.

Siin sai laste kurbdus peage lahhutud ahwi nalja kombete läbbi. Agga emma südda wallutas se pärrast weel ennam ja ütles omma mehhele: „Pois on nüüd üsna terwe ja woib ennese ahwiga omma teed minna?“

— Abbikasa kätte kinnihakkates, ütles õppetaja :
 „Armas Johanna ! kas sa ei arwa, et se otsego
 Jummalas förm olli, kes mind ajas eile hom-
 miko kirrifo moisa minnema ja kes minno
 jallad otse selle müri tükki jure juhhatas, kus
 se pois maas olli?“

„No jah — agga —“

„Kui Wilwil — tedda omma honetesse
 wasto ei wötnud, eks siis minna ta lähhem ei
 olnud, kes Jösanda õppetusse järrel armo ja
 hallastust ta wasto piddi üllesse näitma? Eest
 minna ei pea üksnes Jummalas sanna kulutaja
 ja õppetaja ollema, waid ka selle järrel ellama
 ja teggema. — Ja se ütleb: Reid, kes hädda
 sees on, wi omma majasse. Kui sa keddagi
 näed allasti ollewad, sedda katta ja ärra kela
 ennast temmale.“

„Keif on õige“ — wastas Johanna —
 „agga eks meie ei olle sedda keif sel poisil teinud?
 tedda ellusse ärratanud, eilsest sadik tedda en-
 neste jures piddanud ja toitnud? ja temma
 ahwi pealegi?“ „Ja jah,“ — wastas Melwin.
 „Se eest olleme ka õnnist rõemo tundnud. Agga
 kas peame omma hea tööd jälle tühjaks teggema?
 Sedda last ueste nälja ja külma kätte saatma?
 Siis olleks parrem olnud, kui olleksime tedda
 surma siise jätnud, et ta ei peaks teist korda
 sedda waewa näggema.“

„Agga ütle mulle Jummalas pärrast“ — ütles
 Johanna — mis sa mõtled selle poisiga ettewõtta?“

"Rule mind rahhoga armas naine" —
 pallus Melwin. "Minna ütlesin sulle jubba
 ennest, et minna sest hakkas arro sama, mis
 pärrast Jummal kääsi sedda õnneto last meie
 jure on saatnud; mitte üksnes, et ta ajalil ello
 nattoke pitkendada, juhhatas Jummal tedda
 meie jure; — waid et meie tedda iggawesse
 huffatusse eest peame hoidma. Sest se ei woi
 teist wisi olla, se poisike, kes ilma wannematte
 järrelefulamatta ümberhulkub, on jo paljo pahha
 asjo kuulda ja nähha sanud. Woib olla, et
 hädda tedda olleks wimaks ajanud sedda kaw-
 walusse ehk wäewalla läbbi ennese kätte saatma,
 mis innimeste armastus temmale kelas, ta olli
 ja on weelgi selle järje peal, kurjateggiaks minna,
 kelle ots on õnneto surm ja iggawenne huffatus.
 Sepärrast juhhatas Jummal tedda meie jure
 — sepärrast ärratas ta tedda ajalikkust surmast,
 et meie temma hinge aitame päästa huffatussest."
 "Agga armas mees" — wastas abbikasa —
 "mõile ommetegi meie sure waesusse peal —
 meie wõlla — meie paljo laste peäle. Kas
 sa tahhad nende leiba wõtta ja ahwi kätte
 wiisata?" "Tõssi on" — ütles õppetaja —
 "se ahw on ilmaega tülliks. Egga minna ka ei
 kela tedda ärraanda, ni pea kui üks hea perre-
 mees talle juhtub. Olleksid sinna sedda loma
 näinud, kui truište ta omma weikse perremehhe
 ihho püdis külma eest hoida — temma halledat
 filmawaatmist, mis ta minno pole pöris, kui

mind fulis liggi tullemad: tõeste, sinna ei saats
tedda hallastamatta ärrasaatma.“

„Meie jahhud on otsas“ — ütles abbikaas
— „homme sawad ka meie kartohwolid otsas
ollema. Se leib, mis meie tänna söme, polle
weel maksetud — koppik rahha meil ei olle —
ei lotust kuskil nähha, kust jälle rahha sada.“

„Waatke linnolesed taewa al!“ — wastas
õppetaja lahkest — „nemmad ei külwa, egga
leika, ei korja ka aitadesse; ja teie taewane
Jessa toidab neid ommetegi. Eks teie olle paljo
ennam kui nemmad?“

„Sinno mantel on põllend ja kuub ka ärra-
riffutud“ — arwas abbikasa jälle eddasi.

„Ja mis teie murretsete omma riete eest?
waatke need lillelesed wäljal“ —

„Mis sinnoga tänna tehha, sind ei woida
ükski ärra“ — ütles Johanna nattolesse pahha
melega.

„Polle wigga“ — ütles Melwin. „Minna
ollen ennese melest rikkam, kui meie kirrikohärra
leige omma rikkusse sees. Agga minna tahhan
minna rahha murretseda. Kül saab Wilwill
wist rõnuus ollema, et poisit surma sü ta hinge
pealt ärra on sadetud. Ta ei sa wist mulle
telama nattole laenata, ehk koggoni kinkida.“

„Sedda andko Jummal!“ ütles Johanna.

„Kui agga sinno kuub ja mantel parremad
olleksid, et sa ennast auga woiksid rahwale
näidata.“ „Kui minna ühhe lapse woin weest

wälja tommata," — wastas Melwin — "siis ei küssi minna sest, kas minno ridet märjaks sawad. Tallopojad tunnawad mind ja teadwad, kes ma ollen. Kui minna kirrikohärra mele pärrast ei olle omma kõrwend kue ja põllend mantliga, noh — siis woib ta mulle parremad anda — et jäege siis sennis Summalaga!" Tunni aja pärrast olli ta jubba taggasi.

"Noh, olled sa õnnelik olnud?" pärris Johanna temmale wasto minnes.

"Hea on Jhesanda peale lota ja ennost mitte innimeste peale toetada" — wastas Melwin. "Kui kirrikohärrale neid römo sannumid wiisin ja se järrel omma palwega ta ette tullin, wastas ta rahholikkult: Minna tean jubba issege keif. Teil ei olle weel sõjaid küllalt, sepärrast ollete sedda hulgust omma ahwiga ennestele korristanud. Rahha tahhate minno käest? Ei se maks teile andmast, sest teie ei moista sellega ümberkäija. Sellega olli lõpetud ja minna teggin minnekut."

"Summal hallastago meie peale!" hüdis Johanna. — "Mis peab meist nüüd sama? Poissi omma ahwiga ei woi meie enneste jures piddada."

"Oh kül ikka!" pallusid keif lapsed, wanne matte ümber. "Se waene pois!" ütlesid suremad — "se lenna ahw!" — hüüdsid noremad. "Minna sõön wähhem!" hüdis üks neist. "Minna ka! minna ka!" teised tagga järrele.

„Meie tahhame kahhewõrra tööd tehha“ — lubbasid suremad. „Ja meie tahhame hästi sanna kuulda“ — ütlesid weisksemad.

Nüüd juhtus Eduard ahwi peale watama, kes, kui moistaks ärra, et temmast jut olli, ride kappi otsa olli ronninud.

Pois ei sanud naero pärrast sanna räkida, waid näitas käega ta pole. Olli ka kentsakas nähha tedda. Ilma et kegi olleks tähhele pannud, olli ta isä kübbara wõtnud, mis laua peal olli olnud. Sedda siddeme paela, mis woodret koomal piddas, olli ta lahti wõtnud ja kübbara ennese pähha pannud, nenda et ta pea termelt kübbara sees olli, seal ta siis kükkitas ja öetsutas ennast ni kennašte, et leik, kes tedda näggid, piddit naerma.

Õppetaja abbilaasge ei woinud pahhane ta peal olla.

„Dot, oot, sa marras!“ ütles õppetaja teistega naerdes ja ullatas omma keppi wõtta, et sellega omma kübbara kätte sada. Agga ahw olli ussinam tedda, kübbara peast tommates, wähtis ta irwitades naerja hulga peal ja wiskas kübbara minnema, kui keppi ots ta liggi tulli. Mikard wõttis kübbara wästo, ja õppetaja ühhe pabberi, mis sealt seest wälja lendas.

„Wata immet!“ hüdis ta, kui olli ärra luggenud — „se on üks wie naela rahha pabber!“

„Wie naela rahhapabber!“ hüüdsid leik kui ühhest suust immetelledes.

— "Summal olgo tännatud! kes meid on
aitnud häddast wälja," kiitis Johanna.

"Summal olgo tännatud!" hüüdsid tei-
tagga järrele.

"Jah on meile sedda wälja saatnud" —
õiskasid lapsed — "nüüd peab ta meie jure jäma."

"Hea on Jhsanda peale lota ja mitte inni-
meeste abbi peale" — ütles ligutud melega
Melwin. "Jah tõeste, kui hädda keige surem,
siis on Jummal abbi keige lähhem."

"Nüüd on meil jälle kauaks ajaks jahho-
leiba, kartohwolid, puid ja teif, mis meil waja"
— hüüdsid lapsed.

"Oh minna nödrausfolinne!" sõitles Jo-
hanna isseennast.

"Ugga kuidas sai se rahha pabber mo küb-
barasse? Kes panni sedda senna woodri wah-
hele?" ütles õppetaja.

"Mis sa sest murretsed" — ütles ta abbi-
kaas — "sest on kül, meid on Jhsand aitnud."

Õppetaja jäi mõttesse. "Ei!" hüdis ta
korraga — "se rahha ei olle mitte meie jaggo.
Meie ei tohhi sedda mitte ärrawahhetada, waid
tedda selle kätte andma, kelle omma ta on."

"Mis tulles sinno mele mees!" ütles abbi-
kasa ehmatand — "kas sa tahhad Jummal
kät ennesest lükkata? Ja ommad lapsed
nälga jätta?"

"Ärra sada meid mitte küsatusse" — ütles
õppetaja, silmi taewa poole tõstes. "Mis minna

leian, ei olle mitte minno omma" — ütles ta omma kõrgele pole waike melega. — "Kas meie tahhame säeske furnata ja kammelid allanelata? Minti, tilli ja kõnnetest kümnest anda, agga leskede majad nahka panna? Eks meie õigus ei peaks parrem ollema, kui Warriseride ja Sadduseride? Sedda jännest meie ei piddant ennestel, agga se wiiskümmend kord kallim panko pabber?"

"Agga se on ommetegi nähha, et se on sulle tahhetud kinkida" — ütles Johanna — "sedda on melega so kühbarasse pantud."

"Se woib ni olla, agga ka mitte" — wastas õppetaja. "Minna tahhan omma südametunnistust puhaste hoida ja lasen seitungi läbbi kulutada, et se rahha mõ kae on, ja kelle omma ta on, woib sedda kätte sada."

"Kas sul siis ni palju rahha on, et sa woid trükkijalle maksta?" küsis õppetaja abbi kasa.

Selle peäle jäi se uustaw mees mõtlema tülli aega. Wimaiks ütles lastele: "Eleonore ja Rikard! wõtke wige Milikesse kätki tiisleri meistri Baklei kätte pantiks, ja palluge temma käest mõnne koppiko rahha, et ma sellega woin trükkija hinda ärramakssta. Kõl Jõsand saab hoomse päewa ette murretsema. Sest saab kül, et iggal päewal omma waew on." Ja nenda sündis siis ka.

6. Hea teggo kannab intressid.

Sel tunnil, mil Saksamaal liina koddanid ja põllomees omma lounat piddamad, ja määramatta sure Londoni linnas talwe aeg päike, kuita keigelörgemaks tousnud, siiski kiirwisüsi aurust läbbi ei sa paistma, astus Baron Wahrewell omma sõbra Parkeri tuppa, kes praego alles modist wälja tulnud.

„Terre hommito!“ hüdis ta laua maggaja wasto lahkeste, kes nukra melega sohwa peal istus ja ennast ommast toapoisist lastis ridesse panna. „Kuidas so kässi käib?“

„Mis ta käib, hopis sandiste“ — wastas teine pahhaste. „Se öse olli mul öjete õnneto — ma ollen ülle kolme saa naela mängides kautand.“

„Ah! ah!“ naeris Wahrewel — „on ülsford kautamisse järg ka sinno kätte tulnud? Sedda parrem on olli mul eilsel päewal, minno trawel on mulle kuusteistkümmend sadda naela sisse teninud. Sepärrast ollen ka tänna jubba kel kümme üllesetousnud, sest mo meel on hea ja südda rõmus, jubba ollen ka tänna hästi prufosti sõnud ja jodamad wina jonud. Müüd tullin sinnult küsima, kas sa ei tahha minnoga ratsa wälja sõita?“ — „Oh sa harrimatta!“ taples Parker omma kammerteendriga ja lüftas tedda jallaga — „kas sa weel ei märka ühte ausad härrad ridesse panna? — Oh Wahre,

well! sest mapealtsest ellust on mul üsna tüdimus, peaaegu lõppetaksin sedda tänna päem Temse jões. Keif on jätk mo melest — sõminne, jominne, maggaminne, ratsa sõitminne, mängiminne — ükski asfi ei rõmušta mind ennam. Anna mulle hea nou, mis ma pean teggema, et ma parrema mele saaksin?"

"Hea kül" — wastas Wahrewell — "minna tahhan sinno arst olla, kelle nou sinna agga ta wasto räkimatta pead wasto wõtma. Wõtta siis kuulda: Esiteks laese ennast ridesse panna; siis joo üks tass musta kohwi, seal jures wõid üks siggar suitsetata. Se peal astume hobboسته selga ja sõidame üks paar tundi hommiko tule käes ümber, söme prukosti ja lähheme, kui kel on wiis lõnud, sögimajasse lounele, ja jome lõppetuseks paar puddelit jodamad wina, kül siis saad terweks."

"Üled sa kuulnud, John?" küsis Parker omma teendri käest — "selle järrele tallita siis keif!"

Teender läks ja tulli hõbbe teebrettiga tagasi, kelle peal kohwi kann piritusse lampi otsas seisis ja kees, siggari kast olli ka, ja selle kõrwal ued seitungid.

"Oh sa rummal," sõitles Parker omma teendrit — "kus on se wahha künal, misga woib siggarid sütada, ikka sinna unnustad middagid?"

Ruttoga ullatas Wahrewell omma taskust ühte pabberit wõtma, mäs sis kolko ja andis sõbra kätte, ütteldes — "säh siin on sütes."

Parker piddi jubba lambi külge pistma, kui korraga silmad peale löi ja sõbrale taggasi andes ütles: „mis sa teed? — se on jo wie naela rahha pabber? Se olleks jo pat, Inlandi rikka rahha kontori weel rikkamaks tehha.“

„Minna ollen eile paljo nisuggusid tühje wõitnud“ — ütles Wahremell — „ühte woin kül omma sõbra heaks ohwrida.“

„Ei minna sedda tahha!“ wastas pahhane Parker. Wõttis seitungi lehhe ja kiskus selle küljest tükki, kus kohtopolised kulutusfed peal ollid. „Mis se on?“ ütles ta sedda luggedes.

„Et kule Wahremell! sellega on meil asja, se pudub meisse.“ Ta lugges: „Kleenhilli õppetaja abbi Melwinne kübbara seest on üks wie naela panko pabber leitud, kui se, kes sedda ommaks tunnistab, sedda wõib töeks tehha, saab ta omma kätte, kui ta kulutusse trükkimesse hinna ärratasub.“

„Tõeste,“ naeris Wahremell — „nisuggust polle minna weel leidnud egga näinud, kui se mees omma wanna kullund kuega, esüte lasseb ennast pillada, pärrast jookseb pennikoorma maad meile teed näitades, ja nüüd ei tahha seddagi omma waewa eest wõtta, mis ma temmale üllemeelsel kombel sowisin.“

„Eks minno sannad olle töeks läinud?“ ütles Parker. „Se aus õppetaja abbi omma kassina palgaga olli sedda rahha wäärt, sepärrast ei laddunud se mitte ärra.“ Ta wõttis pabberi

lehhe, kirjotas mõnned sannad peäle, andis omma teenrile nende sannadega: „Need sannad, mis selle pabberi peäl, on tarwis rutto seitungi sisse trükkida.“ Omma sõbrale ütles ta: „Selle uustawa mehhe truus on mulle enam meleheäd teinud, kui olleksin festa kui palju rahha voitnud. Müüd teame ka selle wagga mehhe nimmi ja ello koht, se on wagga hea, woib olla, et edespiddi sedda meil tarwis teada on.“

Mõllemad härrad sõitsid ratsa wälja, ja rakisid louna söma laua jures omma sõbradele se luggu selle rahhaga, ja teisel päewal ollid teif sedda jälle ärraunnustanud.

Kolm päewa ollid möda läinud. Melwin istus toli peal ja lugges Piiblist. Temma abbikasa töi ühhe kausi sisse, selle pohja häddaste need wähehe kartohwolid katsid, mis selle sees ollid ja mis keige perrele louna sömaajaks piddi sama. Kui õppetaja palwet olli piddanud, istus mahha ja hakkas jälle ramatud luggema. „Eks sa ei tahha süa meiega?“ küsis abbi taas kurblikkult.

„Ei!“ wastas temma; — „mul ei olle isso praego weel mitte“ —

„Kellest on sinno köht siis täis sanud!“ noudis abbi taas temma kuruwa silmi wadates.

„Sellest!“ wastas Melwin, omma parremat kät Piibli peal pannes.

Siiis kaswasid ka abbi taas sutaied suus, sest

ta moistsis, et temma mees sellepärrast ei tahtnud süa, et lastele piddi rohkem sama. Ta panni kartohwli käest taldreko peäle, tousis üllesse ja läks afna jure, et ei tahtnud omma silma pissarad näidata. Siis läks omma mehhe järrele kambri. Ta leidis tedda omma põlwepeal maas palwet piddamas. Seal heitis ka temma mahha, et omma palwet temmaga ühhen-dada, sest hädda olli sureks läinud, ei leiwa su täit majas, wiimsed kartohwolid kausi sees. Kui Melwin olli lõppetanud, hakkas omma abbikasa ümber, kes ütles: „Armas mees, eks sa ei tahha sedda rahha ärrawahhetada, et ommetegi sedda kätte saaksime, mis selle kullutamisse eest olleme wäljaandnud?“

Õppetaja ütles: „Minna kardan, kui se saab wahhetud, siis saab ka seält ennam wõetud, kui meie õigus on. Egga meie polle jo weel sömatta maggama läinud, ja kui peaksiime ta tahtmata ühhe päewa paastma, egga segi meile hädda teeks. Mo keigesurem murre on selle waese pois'i pärrast, et ta piddi omma ahwiga ärraminnema, et se kül ta omma tahtminne olli.“

„Se olli minno melest armas nähha tem-mast“ — ütles Johanna — „et ta isse ärra-läks, kui näggi, et meil pea jubba wiimne su täis ennestel käes olli.“

„Agga eks olle otsekui temmaga ühtlasi meie maja rööm lahkund?“ — ütles õppetaja. Kui praego temma abbikaas tahtis wastada,

kuulsid toast suurt rõmoheäl. „Dob! Dob! Jak! Jak!“ läbbi seggaminne. Õppetaja teggi lahke, temma abbitasa nukra näo, kui sedda kārra toast kuulsid. Kui sisse astusid, näggid Dob, kelle ölla peal ta ahw ni kui ikka kükkitas. Mõllemad ollid rõõmsad, et lapsed ni lahkeste neid wastowõtsid.

„Noh Dob!“ ütles Melwin. — „Kas olled jälle õnnelikult taggasi joudnud? kas sa nende kolme päewa sees ei olle nälga näinud ja külma kannatanud? Meie ollime sinno pärrast öiete murre.“

— „Ei, aus õppetaja!“ wastas Dob rõemoga — „Minna ollin omma ahwiga Londonis ja meie kässi käis seal wägga heästi.“

„Ja ommetegi olled jälle meile taggasi tulnud?“ ütles Johanna pilkades. „Miks sa ei jänud senna, kus sul hea olli?“

„Eks meil olnud asja tulla“ — wastas Dob — „eks olnud Jak?“ Ahw teggi moistlikko näo, irwitas wahhel, peaga nokkotes. Dob wõttis ühhe alli linnase kotti wälja, se olli täis keiksuggusi sögi asjo. Ta puistas laste silmi ees sedda wälja, kes immetellemisega sedda warrandust näggid.

„Kas meie piddime ni sure warraga rahhul ellama, kui teadsime teid ilma ollewad?“ ütles Dob rõõmsaste.

Johanna löi käed immetelledes kokko. Agga õppetaja jäi mõttesse ja ütles maenitsedes:

„Wata, et ei olle ühtegi warrastud asja hulgas!“

„Oh, kuidas woid sa ikka kõhhe seddawisi möttelda sest hea poisist!“ ütles Johanna — ta sillitas temma palgesid, kes õppetaja käele suud andes ütles: „Aus õppetaja, ärge möttelge sedda meist, meie olleme sedda ausal wiisil Londonis teninud. Ja se ei olle weel mitte keif.“ Ta tõmbas taskust ühhe hõlega kokko pandut pabberi wälja, kelle seest ta sure hulga hõbbe ja wass rahha laua peale panni — ennam kui kolm sillingit ühhes kous. — „Wata immet, kui rikkaks olled sinna nüüd sanud korraga“ — ütles wägga lahkeste Johanna.

„Se ei olle mitte minno“ — wastas Dob — „muud kui üks weike jaggo minno surest wõllast tahtsin sega ärrataksuda teile aus õppetaja. Ja nenda tahhan igga nädalas Londoni minna omma Jakoga ja uut jaggo tua, ni kaua kui agga woimalik on.“

„Sa olled üks tännolik laps“ — ütles õppetaja ligutud melega ja andis temma pallele suud. „Jah, ni kui olleme omma waesust wennalikful kombel sinnoga jagganud, nenda ei hääbene minna ka mitte nüüd sinno rikkusest oõsa wõtta. Agga Jummalal olgo tänno, kes sinno wäljamineemist ja sissetullemist ni nähtawalt on õnnistanud.“

Nüüd wõtsid rõõmsa süddamettega wasto, mis Jummal neile olli saatnud, ja andsid au

Jäsfanda pühha nimmele. „Eks sa ei olle wahhest kuulda saand“ — küssis õppetaja — „kelle jaggo se rahha peaks ollema, mis minno kühbaras olli? Kas sa ei olle seitungi seest nähha sanud? Minna ei sa neid enne omma kätte, kui meie kohtowannem mulle hea mele pärrast neid laenab luggeda, ja siis on nad jubba mitto päewa wannad.“

„Oh aus õppetaja“ — wastas Dob häbbelikkult — „mis kasso olleks mul neist, egga minna luggeda ei oska?“ — ta wöttis selle pabberi tükki, kus se rahha olli sees olnud — ja ütles „hädapärast tunnen minna, et se suur täht üks „M“ on.“

„Se on üks tüf seitungi küllest“ — ütles õppetaja — „näita seie!“ Holega watas õppetaja tedda. Luggedes läksid filmad röömsaks. Ta panni käed kokko, kelle wahhelt pabberi tüf wälja kukkus, ja tõstis filmad tännolikkult taewapole. „Mis sul on armas mees?“ küssis Johanna immetelledes.

Õppetaja näitas sõrmega seitungi peal, kus nenda luggeda olli: „Selle ausa õppetaja abbi Melwillele Kleenhillest antakse se läbbi teada, et se wie naela pabberi rahha temma kühbarasse selle waewa tassumisseks olli pantud, et ta ülleanneto noorte meeste teed juhhatas Monmouti lossi pole, ja pallutakse se läbbi neid sõbralikkult määlletada.“

Johanna luges need sannad ja filmist

jooksis wessi wälja, nissamma ta temma mehhel ja lastel, nenda et keik nutma hakkasid, loka Jaf, kes keik tagga järrel teggi, mis ta innimehestest näggi, pühkis omma niisked silmi.

Melwin hüdis rõmo täiest süddamest: „Eks Summal ella weel, hing, miks mõtled kaksipiddi?“

Nüüd läks nende rõõm viete sureks, ni õnnelik ei tunnud ennast wist Wahrewell mitte, kui ta luusteistkümmend tuhat naela woitnud, kui nendel se wie naela pabberi pärrast olli.

7. Tühhi kast, kellel sallaja warandus sees olli.

Mõnne päewade pärrast ütles rikkas, lapseta kirrikohärra Wifwill isseennese wasto: „Mis ma pean teggema? Kulda ja hõbedat on mul küllalt ja minna ei tea, kus tedda pean peitma wargade eest. Pea! sedda tahhan ma tehha, minna tahhan sedda Londoni wia ja intressi pabberit selle eest wahhetada, need towad mulle kasso ja on kergemad ärra peita. Ja siis tahhan ennesele ka üks furd head tehha, kui peaksin ehk ka sadda naela se peal kullutama. Agga Melwinit tahhan sundida, et ta mulle sedda ärramaksab, mis temma süü läbbi wargad ärrawinud, eks ta olle nüüd koggematta wiis naela sanud, sedda ollen seitungi seest leidnud.“

Agga Jõsand ütles: „Sinna jölle! sel õsel

tabhan ma so hinge so käest nouda: ja sellele jääb, mis sa olled koggonud?"

Ja nenda sündis ka.

Selle nouga, teisel hommikul viiete warra Londoni hakkata minnema, heitis ennast Wikwill omma modisfe. Agga hommiko warra leiti sinnine ja surnud omma assemelt. Sel sammal päwal ruttasid temma pärrandajat rõmoga ja viisates kokko ja otsisid keik kohhad läbbi. Nad naersid sedda, kes nüüd surnud ja nendele hästi olli korjanud ja paigale pannud, riidlesid isse, keskis jaotamisfe jures, wimaks teggid auktionitühja krami ja asjadest, mis nad ennestele keigi ei himmuстанud, selle jure tulli ka Melwin, kes nüüd ennese melest ennast viiete rikka arwas ollewa ja hea melega ühhe asja omma wanna firrikohärra jaust olleks tahtnud mällestusfeks sada. Olli siis ka ni õnnelik, ühhe wanna raske pu kasti poolteist sillingi eest ennesele sada.

Kui ta sellega koormatud, ähkides ja higgine koddo tulli, mötles Johanna esite, ta tooks jälle ühhe surnud seljas koddo. Kollinaga laskis mahha langeda ja ütles omma abikasale: „Se on üks hea jahho kast selle asemel, mis meie Milikesfele kasa andsime. Se pu on jo ennam wäärt, kui se hind, mis ollen ta eest maksnud.“

Johanna agga ütles laites: „Kaddunud Wikwillel olli õigus, kui ta ütles, et sinna ei moista rahhaga ümberkäija. Wast olleme paar sillingid sanud, jubba sinna annad tühja asja

eesi neid ärra. Mis aitab meil jahho fast ilma jahhota?"

„Ärra kurwasta mind!“ paljus Melwin.
„Jubba sepärrast on se mul armas, et se üks mällestus õnsast Bifwillist on. Kui meil ka jahho sisse panna ei olle, woib Jaf ennesele sedda forteriks sada, agga se pohhi näitab kahhefordne ollewa“ — ta pöris tedda ümber —
„egga se pohhi ni paks peaks ollema. Johanna, olle ni hea, ullata mulle firwest kätte. Sedda teist pohja woime tulle puuks prufida.“

Õppetaja raijus ja kangutas senni, kui põhja lauad lahti sai. Oli ka kahhefordne põhhi, ni kui olli arwanud, se olli õlledega täis toppitud. Kui õppetaja sedda wälja puistas, tukkusid kollinaga mõnned rasked tükkid seest wälja pörrandale. Sedda järrele watades, leidis õppetaja, et need nelli rasked rahha rullid ollid, kelle sees üsna ued läikivad kuld tukkatid ollid. Reid olli ühhekskous nelli sadda tükki.

Immekspannemisega waatsid nemmad sedda suurt kulla hunnikut. Eöeste, se olli neile kiusatusseks, kui wanna maddo eesiwannemattel paradisi aedas.

Melwin watas õhkades omma abbikasa peale, kes ütles: „Oh sa õnnelik! nüüd on meil keigil abbi sanud. Oh kui rõemsaks teggi meid jubba se tühhine wie naela pabber, agga mis suur hulk on nüüd meie kä.“

Kurwaks läksid õppetaja filmad. Sedda

mitte tähhele pannes, räkis abbikasa eddasi:
 „Sa ei tahtnudgi önsa Wikwilli kohha pärrast
 tulama minna, et sa omma kõrwend fuega ei
 julgenud ministri silmi anda. Nüüd on meil
 keige selle asja polest abbi sanud, ja rahha
 läbbi woid ommale mitmed teed lahti peästa,
 selle ihhaldut ammetid kätte sada.

Ilma sanna lausumatta wöttis Melwin rahha
 folklo korjata, kelle hulgas jubba lapse käd sob-
 brasid, ja panni jälle nende paberite sisse, kus
 nad ollid olnud.

„Mis sa nüüd tahhad tehha?“ küsis Johanna.

„Sedda wõerast warrandust omma õige
 perremehhe kätte taggasi wija“ — wastas Mel-
 win kindla heälega.

„Oled sa sögge?“ hüdis Johanna ehma-
 tand. — „Eks siis se fast keige sellega, mis
 ta sees, ei olle õigussega meie ommaks sanud?
 Eks sa ei olle pealegi omma mitme aasta tenis-
 tuse läbbi keit sedda rikkust, mis Wikwillil
 on, temmale sisse teninud, sest sa ollid temmal
 otsego töö ellajas?“

Ilma et Melwin omma tööd olleks seisma
 jätnud, wastas temma: „Armas Johanna,
 kuida woid sa armata, et mulle poolteist sillingi
 eest se fast nelja saa tuffatiga olleks kätte antud?
 Eks mul ei peaks häbbi ollema omma laste
 eest, kui neile ni pahha eesmärki annan, ei
 mitte, õigussega saan ma ikka parreminne läbbi,
 wata, kui jubba se warrastud jannes Dupleile

pea olles surma tonud: kui palju enam saaks
 Jummal nuhtlus minno peale tulles, kes
 minna temma pühha sanna fulutaja ollen, kui
 ni sure hulga mõra warrandust ommale tah-
 hakkis piddada?"

"Sa olled minno mehest" — wastas Jo-
 hanna — "otsego se waene mees, kes omma
 leiba ma kaewamisest ja raske töö läbbi piddi
 ennesele saatma ja kes seal jures ifka pallus,
 et Jummal temmale üksford ühhe sure õnne
 peaks kätte juhhatama. Jummal wõttis ka
 temma palwed kuulda ja laskis tedda kaks sured
 kuld kängid ma seest leida. Meid wõttis se
 õnnelik leidja ja müüs need kulla kängid wanna
 wasse eest ärra ja pallus pärrast ifka peale,
 et Jummal temmale õnne sadaks. Kes muud
 kui Jõsand isse on sulle sedda kasti kullaga
 juhhatanud, et sa ommetegi ühhe korra omma
 häddast lahti saaksid ja omma waeste laste eest
 parreminne woid murretseda, kellel pea enam
 särki selga panna ei olle?"

"Jummal ei kiusa keddagi kurjaste" —
 wastas õppetaja. — "Et agga se kuld meile
 kurjaks kiusatusseks on, sedda tahhan sulle warsti
 näitada. Kui tännolikkud ollime meie Jummal
 wasto, kui sedda wie naela pabberid ennesele
 tohtsime piddada. Kui üks biete suur heateggo
 olli se meie mehest. Ja nüüd ütled sinna, selle
 palju kulla pärrast üllemeelsesks läinud: "se
 tühhine wie naela pabber!" Weel palju pahham

on agga se kuulda, kui ja ütlet, et rahha mulle teed lahti woib teha, sedda ihhaldut firrifohärra ammetid kätte sada. Se eest hoidko mind Jssanda arm, et minna sel wiisil ennesele sedda peaksin sama! Sedda tahhan minna teha armastusfes sinno wasto, et kirja läbbi omma palwet illematte ette wiin ja siis Jssanda holeks jättan, kes keif asjad hästi toimetab."

Rahha rullid said kokko pantud. Reid wöttis õppetaja ja jooksis ruttoga firrifomoisa, ja andis nende pärrandajatte kätte, kes sedda wägga imemeks pannid ja rahha wastowõtsid, egga muud selle eest mõistnud anda, kui tanno susannaga. Sellegi pärrast läks õppetaja täieste rõemsa süddamega koddo, sest temma ei olnud ni kui Warriseerid ja kirjatundjat ühte raskeid koor- mad sõrmega ligutanud, waid sedda täieste täitnud, mis süddametunnistus tedda sundis teggema.

"Jummalal olgo tanno!" õhkas ta tee peäl — "et se kuld majast ärra on. Eks ta jubba ei olnud keif rahho rikkunud. Ja mis sugguse himmoga lapsed tedda sorrisid, kes muido ikka kassinaga rahhul olnud? Oh Jssand! waeus on fergem kannatada kui rikkus. Agga kui meil peatoidus ja ridet on, siis olgem sega rahhul ja tännolik."

8. Dob ja temma ahw.

Kaks nädalat olid mõcaläinud, need wiis naela wanna wõlla ja ue tarwituse eest peage

wälja antud ja ühtegi lotust sedda head kohta kätte sada; sest suur hulf olli neid, kes palwe kirjade ja susanna läbbi suurte meeste ette omma ihhaldust selle kirriko kohha pärrast ollid ettemwinud. Subba rahwa seas olli selle önnelikko mehhe nimmi, kes sedda olles kätte sanud ja kes mitte meie tuttam sōbber ei olnud. Temma agga ellas rahho sees ja õppetas iggapäew Dob lugema ja kirjutama. Kui agga pois arro sai, et pudus jälle majasse hakkas tulles, läks ta sallaja omma ahwiga jälle Londoni, et uut warrandust kokkotorjata.

Luggeja waatko tedda ühhe sure hone liggi seiswad, kus kaupmehhed sisse ja wälja käiwad ja kedda Börse nimmetakse, seal ta seisab kess rahwa hulgas ja hüab: „Ausad härrad! preilid! Lubbage mulle, teile ühte tõeste sündinud, wägga halledat luggu räfida ja näidata, mis mitte kaua aja eest Londoni lähhedal tõeste on sündinud. Kui tegi wõib näitada, et ollen walletanud ehk jure kaswatanud, siis tahhan hābbi sambas seišta, ehk ennast lasta keldri panna. Siis wõtke nüüd armoga kuulda: üks waene laps, ni wanna kui minna, ni suur ka ja nisammoti rides, tulli monne nāddalite eest ühhe wägga külmal õhtul, omma piisofesse ahwiga, mis keif ta warrandus olli, ühte kirriko moisa, kus üks wägga rittas kirrikohärra ellas, ja pallus temmalt rükki leiba ja omaja, kas ehk ka tallis ölge peäl. Kōwma süddamega mees ajas tedda kōwma sannadega

ärä, temmale kõwwa leiwa tükki andes, nenda piddi se wässiind pois omma ahwiga ölla peal, ni kui mind näte, weel pimmedas eddasi minnema. Temma wässiind jallad ei kannud tedda kaugele, ühhe müri tükki tahha istus ta mahha tule warjus, ja omma hinge Jssanda holeks andes, otas surma tullemad." Nende sannadega kükkitas ta mahha ja räkis seddawisi eddasi: "Se külm, kõwwa leiwa korik suus, jäi se waene pois magama. Siis tulli kange kõwwa külm, se käis ta lu liikmetest läbbi, kahwatas ta palgesid ja külmetas tedda kangelis kui pu tükki. Ahw haledama melega kui firrifohärra, tulli temma ölla pealt mahha, et tedda, et kül isse külma pärrast wärrises, omma perremehhe ennese ihhoga sojendada ja nenda surma eest hoida." Dob olli ahwi nenda wälja õppetanud, et seddawisi teggi, kui temma räkis, olli ölla pealt sülle lainud ja omma kättega poisi ümbert finni wõtnud, ja omma pea perremehhe rinna peäle pannud.

Selle ligutawa kõnne pärrast ollid mitto mõdaminnijat seisma jänud, et temma jutto eddasi kulata. Pea rinna peal ja kindise silmadega räkis eddasi: "Teisel hommikul tulli firrifohärra abbi ja leidis sedda õnnetumad poisi, ja et temma isse kül kehwa mees olli, kes naese ja kahheksa lastega neljakümnewie naelast aastaläbbi peab ellama, mis temmale se kitsi firrifohärra palgaks annab. Ilma kaua mõtlematta wõttis se hea õppetaja tedda ni kui se Samaria

mees omma ennese selga, sest tal ei olnud eeslid, kelle peale olleks woinud panna, ja kandis tedda teige ahwiga omma tuppä, kus tedda Jumimala abbiga ellusse ärratas, temma eest teif hoolt kandis ja wiimse kartohwli temmaga jaggas. Alusad härrad ja proud! se, kellele sedda head tehtud, seisab omma trui Jaloga teie ees ja pallub allandlikult ühhe weikse andi selle waese õppetajale, kes muido abbikasa ja lastega sure rikka Inghlandi maal nälga peab surema." Omma kühbara peus ja ahw ölla peal, kes ni samma kui ta perremees omma käsä palludes wäljasirrutas, astus Dob ringis ümber ja kulajad ei jätnud mitte mõnni rohkem, mõnni wähhemad andi ta kühbarasse panna, kui olli seddawisi armo annid forjanud, ütles rõemsa melega nende kingituste pärrast: "Alusad armolikkud andjad, teie armo meel ligutab mo süddant, et piisarat mo filmi tullemad! Tõeste, teie olete ühte head teggo teinud! Kuulge siis weel minno jutto otsa, mis kül näitab pea wõimatta olla, siiski üsna terve tössi on: Mүүд sündis, et se rikkas kirrikohärra äkkitselt ärrasurri ja et abbi õppetaja temma auktsioni pealt ühhe wanna lasti ostis, mis ta jahho kastiks olli ennesele arwanud tehha, jesi et ta pudusse pärrast omma norema tütrekesse omma jahhokastiga olli mulda pannud. Kui hakkas järrele watama, leidis, et kastil kahhefordne põhhi al olli ja selle wahhel nelli saddy kuld tuffatid, nenda et forraga rikkaks

mehheks sai. Agga mis teeb temma? Kuulmatta omma naese palwe wasto — kuulmatta omma näljatse laste fißsendamisse wasto — kuulmatta omma ennese lihha wasto, wiib sedda leitud hulka rahha nende tundmatta tuima pärrandajattele, kes ausal mehhel muud ei palku, kui leiget tännoandmist. Mis armate sest asjast?"

Raerates ja uskmatta peaga kõngotades, läksid kuuljad laiale. Kaks suurt suggu härrad, nende ride järrele armata, jäid seisma ja üks nendest küsis poisil käest: Kule pois, mis olli siis selle mehhe nimmi, kellest sa sedda luggo räkisid? — "Ei tea, kas tohhi sedda ütelda" — wastas Dob allandlikult.

"Siis olled üks wallelik ja sinno jut üks tühhi lorri."

"Ei ausad härrad, kui sedda armate — siis teadke peale, et se nimmetud mees se aulik õppetaja abbi Melwin Kleenhillest on."

"Noh wata, sest mehhest tahhan sedda uskuda" — ütles se härra — "agga mitte kellegi muust. Tõis!" ütles ta omma seltsimehhele — "se olleks üks patto teggo, kui sedda ausad meest jälle peaksin unnustama, se on sesamma, kellega meie sedda nalja se wie naela pabberiga teggime."

Sedda üteldes, läksid omma teed. Dob läks ka teise ulitsa peale, kus jälle omma halledat luggo juttustas, ennamiste woeti sedda heamelega kuulda, ja sai ikka nattoke jälle fogguda.

„Oleks Dob jubba taggasi tulnud!“ ütles Melwini abbikaas ihhaldamisega. „Temma ei tulle ennamiste tühja kätte ja taškudega taggasi.“

„Wata,“ ütles õppetaja — „kuidas leige weilsem heateggo ärratašfutakse. Se waene pois on meie sedda rohkeste ärratašfunud, mis meie temmale olleme teinud, kui ta haige olli. Agga kui mitte hädda ei sunniks, minna ei lasseks tedda ilmaški Londoni jälle miina. Kurjus hakkab ikka ennamiste noorte külge, ennemalt kui hea aši ja liinas on norel innimesesl wägga paljo kurja eksitust.“

„Kus peaks ta ommetegi ni kaua jäma?“ ütles Johanna. — „Muido olli ta se aeg ammo taggasi. Wata ommetegi, armas mees! seal tulles üks töld nelja hobbosega meie toa pole. Ehk on uus firrifohärä seal sees?“

„Ei ma sedda ussu“ — wastas Melwin fohmetand. — „Minno fohhus on kül se, ešsteks ue firrifohärä wasto minna. Agga — töeste, se töld tulles meie ulse ette. Jubba kammerteender astub wälja — jookse temma wasto, armas Johanna, sennis pannen minna ennast ridesse.“

Ukse peal tuli õppetaja abbikaas selle kammerteendri wasto, kes terretades lüsis: „Kas õppetaja abbi Melwin siin ellab?“ „Jah, ellab kül siin ja on kodd,“ wastas Johanna. Se peal astus se wõeras mees tuppa ja rakis Melwini wasto nenda: „Minno härä, aus pre-

mierminister Lord Hope lasseb teid palluda, ennese jure warmalt Londoni tulla."

"Mis teie ütlete?" koggeles Melwin ehmatand.

— "Londoni pean tullesma? ministri härra jure?"

"Jah, nenda on loud!" wastas teender torredaste.

"Miks pärrast, armas söbber! kui tohhi küsida" — ütles õppetaja, omma abbi kasa peale wadates.

"Sedda ei olle ministri härra heaks arwanud mulle ütelda, need sured rigi wallitsejad peawad ommad sallaasjad enneses, ja se on ta fido: wäärt, sest iggawäks ei joua neid kanda."

"Oh armas Johanna!" ütles Melwin omma abbi kasa wasto — "kui agga Dob ei olle pah: handust teinud ja mind sisse weddanud. Muido ei teaks minna mitte, mis asja läbbi minister mind olleks tähhele pannud ja ennese jure tar: witanud. Agga armas söbber," ütles ta selle wõera mehhe wasto, kellel aeg jubba hakkas iggawäks minnema, — "selle luega ei woi minna ommetegi ministri ette minna. Watage mis suggune plek minno selja peal on, sedda on ahjo pallaw mo ainsa luele teinud."

"Sedda just armastab minno härra" — wastas teender. "Tõeste, minna ütlen teile, selle lue sees sate weel ennestele head õnne sama."

"Ja minno parrukas" — kaebas Melwin — "kui hal näeb se wälja! sest ajast, et jahho fast ärra on, ei olle ennam jahho ta peale sanud."

"Wiskage sedda hopis minnema" — ütles teender ehmatanud õppetaja wasto — "parrufad ei peta enam ammoge mitte ja teie ommad prunid juuksed passiwad hopis enam." Teender ei annud õppetajal enam aega, waid ajas rutu toga peale, et saaks minnema. — "Armas Johanna" — ütles ta omma abbiwasale — "egga mul polle tarwisge so mele tulletada, et sa meie laste järrele watad ja nende eest hoolt pead. Dns sul rahha tarwis: siis panne pantiks, ehk mü ärra, mis ial seks sünnib — kui agga Dob tulles ja middagi toob, siis polle sedda tehha waja.

Jummalaga siis ülleültre minno lapsed! kuulge omma emma fanna ja ärge unnustage, kui raske temmal on teid kaswatada. Jõsand hoidko teid!"

Reif tullid tedda saatma, kunni tõlda astus, raske süddamega läks ta sure linna pole.

9. Wõeras piddu.

Pitkast harjomattast sõidust üsna uimane, lastis õppetaja ennast tõllast wälja arwitada, kui ollid õhto Londoni jõudnud. Üks suur ja kõrge maja küünla ja lampide tulle walgel ullatas liggi tähtede ja olli nende ees, kus sisse piddit minnema, lõpmatta tõldade mürrin, mis möda sõitsid, teggid tedda üsna uimaseks. Kui joobnud läks ta selle teendre järrele, kes ta wasto tulli

wöerufse, seält treppidest üllesse, feigil pool põlesid küünlad. Pea käis tal ümber, kui ülle libbeda pörrandate pididi astuma mitmest toast läbbi, kus kõrge peeglite seest tulle walged wästo färrasid. Siis said sure sali sisse, seal wäst olli feige kitsam luggu käes, sest se olli täis suurt suggu saksu, meesterahwa rinnad ollid autähtesid täis ja naesterahwas hiilgasid kalli kirowidest. Ta tahtis Ma alla wanda, kui teiste seast üks suur mees wäljaastus, kelle rind suri autähta ja ternisid täis olli, se andis temmale kät ja ütles: „Terre armas Melwin! mul on wägga hea meel, et teie meile ollete tulnud. Olge siis tänna minno armas wöeras. Minno ausad härrad ja prauad!“ — ütles minister teiste wöeraste wästo — „Waatke, se armas wöeras mees on se aus õppetaja abbi Kleenhillest.“

Ohmatuusse immespannemisega näggi Melwin, et need sured wöerad ringis ta ümber feif ollid tulnud, ja tedda immespannemisega, agga wäega lahkest feif waatsid. Mitmed nende hulgast tullid ja andsid temmale terretades kät ja rõmustasid ta üle, et said ühte wanna tutwad söbra nähha.

„Eks teie meid ei tunne?“ ütles üks nendest — „minna ollen se Parker, kes sedda nalja se wie naelasse pabberiga teggi, se on Tiks ja se on Wahremell — waatke, feif need jahhimehhed on siin kous, kes mõnne nädala eest teid tahtsid mahhaajada. Olge ni head ja räfige meile

sedda luggu, kui teie sedda weikest poisi omma ahwiga leidsite, ja tedda ellusse ärratasite, meie tahhame kuulda, kas teie kaawatil on töt rätinud. Ja kuidas olli se luggo selle kätiga, kellel kahhe kordne põhhi al olli, sedda kirrikohärra auktsioni pealt ostsite?"

"Rätige, rätige!" pallusid keif.

"Agga kust teie sedda keif teate?" küsis immespannemisega õppetaja.

"Ühhe weike poisi käest, kes ahwiga ümberkäis ja mõdaminnijattele sedda juttueta ja näitis, mis kowäert teggo teie temmale ollete teinud. Töeste, se pois moistab sedda wägga hästi rätida — mind on se luggu viete wägga ligutanud" — ütles Parker.

Härrad käisid omma palwetega nenda õppetaja peale, et ta neile sedda luggu keif ueste piddi juttustama, agga ta olli seal jures allandlikkul wiisil rõhnutud süddamega. Ta ei sanud sure juttoajamisega mitte ni paljo aega, et ta sedda süddame ja ihho finnitust, mis teendrit temmale patkusid, olleks wastowõtnud, et se külte reisi peale olleks wägga tarwis läinud. Sedda armsam olli tal se kutsminne õhtosõmale teise sali. Se armolinne minister juhhatas õppetajal sedda aupaika ennese parrema kaele, ja keif teised ollid sellega wägga rahhul, sest nemmad tundsid, et se mees omma kullunud kae sees armsam olli Jummalale mehest, kui nemmad keige omma uhle ehtede ja ternidega. Keifide filmad ollid

õppetaja peale watamas, kes, wägga allandut selle austamisse läbbi, ni kui teised omma salw, rättiko taldreko peält ärrawöttis. Ta ehmatas ja kahwatas silmist, kui näggi, et taldreko peal suur kuld rahha unnik wasto läikis. Keif, kes seal ollid, pannid immetellemisega tedda tähhele, ja tundsid ommas süddames maggusad armo tundmist, et nad sedda hea teggo ollid teinud. Armo melega minister tõstis omma täie jodawa wina klasi, ja hüdis wäggewa ja rõmo pärrast ligutud heäle: „Ellago se ustaw wagga õppetaja Melwin ja temma ommaksed!“

„Ta ellago au sees weel kaua!“ hüüdsid keif teised, ja jöid temma terwist.

Kui agga Melwin ifka sannalausumatta sedda kulda omma taldreko peal watas, ütles minister armolikkult temma wasto: „Wõtke sedda ja pange ärra, armas Melwin! need on need tuffatid, mis teie nende ahne pärrandajatele taggast andsite, need on nüüd teie pärris ommadus.“

Minister agga olli neid ommast lukrust wõtnud ja panni neid nüüd omma käega Melwini kae tasko sisse, selle melest olli se keif kui üks armas unne näggo. Et se agga mitte unne näggo ei olnud, tundis ta ommast tühiast kõbhust, kes nüüd need head road wasto wöttis, ja temma suu, mis sedda kallist jodawad wina maitset, mis ta enne ellades weel ei olnud tunda sanud. Gömaajal mõistis minister omma

õnnelikko mõerast ni targaste temma ammeti piddamisse pärrast wälja küssida, kui olleks ta waimolikko üllematte läbbikatsumisse ja järrele kulamisse al olnud, ja temma leidis, et se õppetaja mitte üksnes üks õiglane ustarw mees, waid ka tarf moistlik hinge-solelandja ühtlast olli, ja wägga heaste sedda kirrikohärra ammetid wois piddada.

Se sannata römopisfaratega tännoandminne, misga Melwin sedda suurt kingitust wasto wöttis, olli ministri melest armsam, kui paljo wallitsetud sannad. Ja teif mõerad tunnistasid, et neil armsamad ja rõõmsamad õhtud ellades ep olleks olnud.

Peale sõmaaja, mis agga pole õni aega wöttis, juhhatas üks ministri teendridest õppetajale maggamiisse asset ühhe wägga uhke toa sees, ta ei julgend selle wägga illusa modi sisse minnagi, essite mahhaeites õhkas ta — "Jäsand, minna ei olle wäärt teif sedda armo ja truust, mis sa minno wasto olled üllessenäitnud. Hoi mind armolikult kõrkusse, uhtusse ja ülleannetuma mele eest selle õnne sees, mis sa mulle olled annud. Amen."

Melwini armamisse järrele olli jubba õiete ilja, kui ta teisel hommikul ärkas. Temmale todi senna kambri üks hea rohke prukost, ja aus maja perremees laskis ennast wabbandada, et olleks paljo tallituusi, sepärrast ei saaks isse

tulla. Warsti peale selle tulli üks tener ja ütles, et tõld olles jubba walmis pantud, misga õppetaja koddoo peaks witama, se olli õppetajal wägga armas kuulda, sest temma südda ihhaldas omma abbikasa ja lastele omma õnne teatada, et ta nemmad sest oõsa saaksid wõtta. Tännoga jättis ministri maja Gummalaga, kus talle ni paljo auustamist oõsaks sanud, ja astus tõlda, kelle sees ta immelõspannemisega sedda Parkeri Baroni härrat ees leidis.

„Ma ollen ennesele sedda armo pallunud ministri käest,“ — ütles Parker — „teid koddoo sata. Tulge istuge minno kõrwa! ma lodan, teie immelik elõkõik, mis mulle pallun juttus, tada, saab meie aega lühhendama.“

Nad lendasid eddasi.

Mitte kangel Kleenhillest piddas futsar äkkis seld metsa sees hobbofed finni.

„Mis wigga?“ küsis Parker tõlla seest.

„Ep olle suremat, üks treng on katti lainud“ — wastas futsar ja astus pukkilt mahha, et sedda parrandada. Tedda amwitas üks mees, kes metsast wälja tulli, kus ta puid rajumas olli.

Tedda ärratundes, ütles Melwin rõemfaste: „Terre Dudlei, kuida kassi nüüd käib?“

„Gummal tännatud, hästi kül — minna toidan ennast õigussega omma töö waewa läbbi. Se kont seisab ilka mo meles. Agga Patkins ja Berklei on rõemimisega töö pealt finni wõetud ja kahhe päewa eest üllessepodut.“

"Nenda saab ikka nendega luggo minnema, kes Jummalä käsud miks ei panne," ütles õppetaja. "Sinna agga, armas Dudley, tulle tänna õhto minno jure, mul on sulle middagi rõemustawad asja kolutada."

"Kül ikka, aus õppetaja" — wastas Dudley naerates, agga ta allandlikkult ennast kummarides, sest töld hakkas minnema.

"Kutsar! kutsar!" hüdis õppetaja ja koputas tölla akna peale — "se te lähheb kirrikomoisa ja mitte minno toa jure."

"Easke tedda minna" — ütles Parker — "tedda on seddawisi kästud. Ministri härra käso peal pean minna uut kirrikohärrad seädma ja teie liggi olleminne on mul seal jures tarwis. On ta hea, et teid ennese ue perremehhega tutwaks teen ja teid temmale hästi sowin."

Õppetaja südda hakkas rahhotumaks minnema ja tufsuma.

Kirrikomoisa howis ollid kirrikowöörmündrit ja paljo muud selle kihhelfonna liitmed kofk tulnud. Kui näggid selle nelja hobbose tölla tullemad, ütlesid keil: "Sealt tulles uus kirrikohärra!"

"Se ta on! Se samma ta on!" ütlesid jälle keil, kui teender Baroni töllast wälja awwitas! Kui agga õppetaja omma liht riete ja kõrwend plekkiga selja peal mollemist wälja aitadi, jäid keil immelspannemisega wait.

Õppetajat kae kõrvas, astus Parker loggodusse wannematte pole, kes ni kui teisedge auustades ommad kühbarad peast wõtnud.

„Meie aulikko funninga nimmel“ — hakkas Baron jutto — „toon teie uut kirjikohärrad, sedda aulikko õppetajad Melwin, kes teil jubba tuntud ja tuttam on, ja sowin, et teie armastust ja truust temmale ülesnäitate. Ma lodan, teie sate sellega rahhul ollema, et se hea aumäärt mees teile hingekarjatseks on sowitud ja ärraswallitsetud.“

Dtsata römo õiskaminne olli rahwast kuulda nende sannade pärrast, Melwin jäi üsna uimaseks, tal olleksid sadda kät tarwis läinud, et keikide termisid ja õnnesowimised wastowõtta. Sepärrast olli ka Parker liggitulnud, et sedda uut römo saaks maitsta. Ta wiis sedda röömsad meest nüüd kes oma õnnesowijad foggodust läbbi maja sisse, kelle tubbades keik tarwilised majaasjad ollid omma paiga peale pantud — jälle üks uus kingitus armolisest ministrist.

Keige surem rööm olli Melwinil, kui Baroniga omma kambri ukse lahti teggi. Siin seisid kui õrreli willet, nende surusse järrel seätud, temma seitse lapsed, Dob ja ahw, ja pealegi temma armas abbitasa Johanna. Õiskades kargasid temma wasto, ja unnustasid need õppitud õnne sowimishe sannad, ja isä hakkas korda möda iggaühhe kaela ümber.

Ahw agga jooksis nende ümber ja wiiskas ennast wahhel kuklerpalli rõmo pärrast — et temmal olnud sest õnnest ni kui teistelge oõsa, ta olli ka omma poolt omma joudo mõda teinud, mis ta moistsnud.

"Seal on jo ka se weike kometiteggia" — ütles Baron naerates ja sillitas Dobi pead.

Agga Melwin hakkas ta ümber, wautas tedda wasto rindo ja ütles tännolikkult: "Ja on mo poeg, nenda kui keif teised, egga lahku ennam meist."

"Ja ahw jäeb ka meie jure!" hüüdsid keif lapsed.

"Noh teada muidoge!" — ütles uus kiriko, härä. "Ja kui Dudlei tulleb, peab ta ka omma jaggo sest tännasest rõmust sama." Selle jures lopputas omma tasko külge, kus kuld rahha sees kõllises.

"Agga kust se uus abbi, õppetaja peab tul-
lema?" küsis Johanna naerates.

"Mul ei olle ühtegi abbi waja" — ütles Melwin — "minna tahhan isse omma ammetid Summala abbi ja temma armolisse tahtmist mõda piddada, funni ta mulle ello ja termist kinkib. Ja sest rohkest sissetullemisest tahhame head tehha ja mitte wässida, et meie ommal ajal woime leikada lõpmatta."

Ja näitas taewa pole, kus keif ka tännades ommad silmad üllesetõstsid.

Lartus, W. Laakmanni jures on sada:

- Wiis kentsakat ennemuistest jutto. Massab 10 fop.
Wanna Juttomees. Mass. 10 f.
Kannatliffo Hirlanda luggu. Mass. 10 f.
Wagga-Laste Salmi-ramat. 2 jaggo — mass. 15 f.
Waimolikkud futsmisfed Ssanda winamäele. m. 10 f.
Wilhelm Kind. Üks jut nore rahwale. Mass. 10 f.
Häda: ja Abi-raamatufene. Raks jaggo.
Tefäia: ramat. Raks jaggo. Mas. 8 f.
Sioni: Dhuri: Altar. Raks jaggo. Mass. 20 f.
Cesti Pauliko wiis-ramat. 120 uut laulo-wiis.
(S. Laakmanni Nobi-trük.) Massab 35 fop.
Cesti Paulik. 125 uut laulo neile, kes hea
melega laulwad ehk laulo kuulwad. Mass. 25 fop.
Kes nuttes külwawad, sawad römoga leikama.
Massab. 16 fop.
Ürrakaddunud poeg Ludwig. Üks jut tullusaks aea-
witeks. Mass. 15 fop.
August Wuns, weike trummimees ehk hea Poeg.
Üks luggeminne sest surest Prantsuuse sõast 1812.
Mass. 16 fop.
Laua-rahwa ramat. Mass. 25 f.
Mailma aiaramat. Mass. 35 f.
Mailma ramat, ehk aialiffo ello selletus, mis igga öige
ristiinnimesel tarwis on tähhele panna. Mass. 10 fop.
Hinge-Loidus, usso tee peale. Mass. 5 fop.
Perre-rahwa Palwe-ramat. Mass. 5 fop.
Kärneri aia ramat. Mass. 40 f.
Angerwaksad. Üks laulu-frantsifene, mis Biru-laulif
wäljaannud. Massab 5 fop.
Reinowadder Rebbane. uus trük. Massab 20 fop.
Kriseldis ja Markkrahm Walter. Mass. 7 fop.

Peter I., Wenne: riigi Keiser, fedda temma tõ
ja teggemisse parrast „suureks“ hüitakse. maf. 15f.

Julius ja Maria ehk lapselikko armastusse wäggi
ja au. Üks jut nore rahwale. Mafsab 16 fop.

Ma:ilm ja mõnda, mis seal sees leida on.
Risti: sõitjad. üks tõssine jut. Maf. 10 fop.

Maria. Ehk se Bernsteini nõid. Maf. 10 fop.
Weikise Hanso luggu tühja sare peal.

Maf. 7 fop.

Lilliforwifenne, ehk: uus Ma:rahwa sõbber. 13 fop.

Lenore. Üks kuulus muistene laulu: jut. Maf. 5 f.

Wagga Senowewa ajalik elloaeg. 4 kuioga. 12 fop.

Sõda. Wiru wana Lauliku kenam Kandle: lugu. 4 f.

Peter Pung, kaewandaja poeg. Maf. 16 fop.

Palwed ning waimolikud Laulud Ewangeli: Lutterusse
foggoduste liifede iggapäwaseks hinge: ärrata:
misses ning usso finnitamisses. Maf. 25 fop.

1) Tui: ramat. 2) Salmi: ramat. Maf. 8 fop.

Kilplaste imewärklifud, wäga fentsakad, maa: ilma
fuulmata ja tännini weel üleskirjutamata jutud ja teud.
Mafsab 20 fop.

Risti: rahwa juhataja. Maf. 15 fop.

Kolm tullusat ning õppetlikut juttu,
Maa rahwa heaks wäljaantud. Maf. 8 fop.

Sioni usso: lamp.

Laulud Jesusse sõbradele. Kaks jaggo.

Se rahho: würst Jesus!

Jut ühhest norest maalmeistrift.

Se feige parrem pärrandus.

Krahw Wlorentin Praunstein, ehk Muslassee: Prido.

Risti: usso õppetus.

